

DELEGATURA UOKiK w KATOWICACH

Katowice, dnia 05.11.2007r.

RKT-411-53/06/MI

DECYZJA Nr RKT – 51/2007

Stosownie do art. 28 ust. 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080; Dz.U. z 2006r. Nr 157, poz. 1119, Nr 170, poz. 1217 i Nr 249, poz. 1834) w związku z art. 131 ust. 1 ustawy z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 i Nr 99, poz. 660) oraz zgodnie z § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz.U. Nr 18, poz. 172; Dz.U. z 2003 r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego wszczętego z urzędu w dniu 24.11.2006r. przeciwko „AQUA” SA, 43-300 Bielsko – Biała, ul. 1 Maja 23,

– w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

- I. Na podstawie art. 9 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów,
 1. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktykę polegającą na nadużywaniu przez „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków poprzez narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków w drodze posługiwania się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**
 2. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, praktykę polegającą na nadużywaniu przez „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków poprzez narzucanie odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę w drodze posługiwania się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że w przypadku stwierdzenia obniżenia jakości lub obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie, odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania;**

3. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu przez „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w drodze bezpośredniego narzucania odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzenie ścieków postanowieniami przewidującymi, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez Odbiorcę usług stosownego zabezpieczenia polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłat, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania**;
 4. **uznaje się za ograniczającą konkurencję** i naruszającą zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów praktykę polegającą na nadużywaniu przez „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w drodze bezpośredniego narzucania odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzenie ścieków postanowieniami przewidującymi, że w przypadku niedotrzymania przez odbiorcę terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrachunkowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy i **nakazuje się zaniechanie jej stosowania**.
- II. Na podstawie art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów **nakłada się** na „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej **karę pieniężną** w wysokości 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy), płatną do budżetu państwa, z tytułu naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 i 6 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie opisanym w punkcie I sentencji niniejszej decyzji.
 - III. Na podstawie art. 72 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 75 tej ustawy postanawia się obciążyć „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej kosztami przeprowadzonego postępowania antymonopolowego i zobowiązać ww. przedsiębiorcę do zwrotu na rzecz Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów kwoty 169 PLN (słownie złotych: sto sześćdziesiąt dziewięć).

Uzasadnienie

W imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (zwanego dalej „organem antymonopolowym”) zostało przeprowadzone z urzędu postępowanie wyjaśniające w sprawie wstępnego ustalenia, czy w związku z działalnością „AQUA” SA z siedzibą w Bielsku – Białej (zwanej dalej „AQUA SA” lub „Spółką”) nastąpiło naruszenie przepisów ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (zwanej dalej „ustawą o ochronie konkurencji i konsumentów” lub „ustawą antymonopolową”) uzasadniające wszczęcie postępowania antymonopolowego. W toku przedmiotowego postępowania wyjaśniającego zbadano warunki umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków zawieranych przez Spółkę w oparciu o wykorzystywane w obrocie gospodarczym wzorce umowne pod kątem stosowania przez nią praktyk ograniczających konkurencję. Ponieważ analiza treści zgromadzonych informacji i dokumentów dała podstawy do przyjęcia, iż w przedmiotowej sprawie mogło dojść do naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w dniu 24.11.2006r. Postanowieniem Nr 1 wszczęte zostało w tej sprawie z urzędu postępowanie antymonopolowe (dowód: karty nr 1 – 1

verte). Spółce postanowione zostały zarzuty nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym polegającego na:

1. narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
2. narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniami przewidującymi, że w przypadku stwierdzenia obniżenia jakości lub obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie, odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
3. bezpośrednim narzucaniu odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków postanowieniami przewidującymi, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;
4. bezpośrednim narzucaniu odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowieniem przewidującym, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrachunkowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

Odpowiadając na zawiadomienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego AQUA podniosła, że postanowienie umowne przewidujące, iż Spółka nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych zostało wprowadzone do umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków w oparciu o tekst wzorcowej umowy tego rodzaju opracowanej przez Izbę Gospodarczą „Wodociągi Polskie” i rekomendowanej jako uzgodniona między innymi z Urzędem Ochrony Konkurencji i Konsumentów. Spółka wskazała również, że *„wyłączenie odpowiedzialności w określonych przypadkach traktowano jako standard poziomu świadczenia usług. Standard ten miał wpływ na wysokość cen i stawek opłat w taryfach”*. Ponadto podniosła, że *„w znowelizowanych regulaminach świadczenia usług gminy wprowadziły zapisy o wyłączeniu odpowiedzialności przedsiębiorstwa”*. AQUA wskazała także, że *„odbiorcy usług mają odmiennie wymagania co do ciągłości dostawy wody. Stosując zasadę jednakowej ceny – niezależnej od potrzeb odbiorców, nie można doprowadzić do sytuacji, w której odbiorcy mogący bez szkody być okresowo pozbawieni dostawy wody (np. na czas naprawiania awarii), ponosiliby koszty zapewnienia nieprzerwanej dostawy wody dla innych odbiorców. Nie tylko w Bielsku – Białej firmy i instytucje, które nie mogą pozostać bez dostawy wody, zabezpieczają się przed tym budując odpowiednie zbiorniki retencyjne”* (dowód: karta nr 14).

Spółka poinformowała również, że w okresie posługiwania się w obrocie zakwestionowanym w ramach niniejszego zarzutu warunkiem umownym nie miały miejsca przypadki przerw w świadczeniu usług spowodowanych brakiem wody na ujęciu lub przerwami w dostawach energii elektrycznej. Miała natomiast miejsce sytuacja, gdy na skutek awarii (załamania kanału), nastąpiła blokada odpływu ścieków i zalewanie obiektu położonego w Bielsku – Białej przy ul. Spółdzielców 60. W okresie trwania prac remontowych wstrzymany był odpływ ścieków z tego budynku. Na skutek awarii dokonano czyszczenia kanalizacji wewnętrznej, a kosztami tych działań obciążona została AQUA SA. Spółka wskazała także, że w wyniku awarii urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych odbiorcy usług odnosili szkody z innego tytułu niż przerwy w świadczeniu usług lub pogorszenie ich jakości („szkody rolne, zalania, szkody budowlane, utrata dochodów”). Z ich tytułu przyjęto wnioski odszkodowawcze w ilości [...] i wypłacono odszkodowania na łączną kwotę [...] PLN. Odmowa wypłaty odszkodowania przez ubezpieczyciela AQUA wystąpiła w [...] przypadkach. Przyczyną odmowy wypłaty odszkodowań były szkody poniżej franszyzy integralnej lub brak winy AQUA SA. Wnioski o wypłatę o odszkodowań w przypadku szkód poniżej franszyzy zostały złożone do Spółki celem uregulowania. AQUA wskazała również, iż miał miejsce jeden przypadek wypłaty odszkodowania z tytułu utraconych przez odbiorcę usług dochodów w następstwie przerw w dostawach wody. Wypłacono wówczas odszkodowanie na kwotę [...] PLN (dowód: karty nr 122-124).

W odniesieniu do drugiego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu, dotyczącego posługiwania się w treści umów postanowieniem ustalającym maksymalną wysokość upustu jakościowego, jakiego żądać może odbiorca usług w przypadku dostawy o nieodpowiedniej jakości na poziomie 15 % należności za wodę pobraną w okresie trwania zakłócenia, AQUA podniosła, iż podstawą zamieszczenia w umowach powyższego zapisu są obowiązujące na obszarze jej działalności *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. AQUA wyjaśniła, że wysokość upustu została ustalona w oparciu o statystyczną ilość wody, którą odbiorca usług zużywa do spożycia. Woda, która nie odpowiada określonym w przepisach prawa wymogom wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi najczęściej nadaje się bowiem do innych celów. Niezależnie od stosowanych zapisów umownych, AQUA dla każdej reklamacji dokonywała (i dokonuje nadal) indywidualnej oceny stopnia uciążliwości dla klienta dostarczenia wody o pogorszonej jakości. Ocena ta zależy od parametrów jakościowych wody, długości okresu zakłócenia, powtarzalności zakłóceń itp. Jednocześnie Spółka wskazała, że stan taki znalazł odzwierciedlenie w nowo opracowanych wzorcach umów o zaopatrzenie w wodę (dowód: karty nr 14-15). Spółka przedstawiła również dokumentację dotyczącą składanych przez odbiorców usług reklamacji związanych z dostarczaniem wody o pogorszonej jakości wraz z pismami informującymi o sposobie ich załatwienia (dowód: karty nr 133-267, 335-375, 692-954). Z przedstawionych dokumentów wynika, że większości odbiorców, którzy wystąpili o obniżenie należności przyznany został upust w wysokości 20% należnej opłaty (w zakresie opłaty zmiennej) za wodę dostarczoną w całym okresie rozliczeniowym.

Ustosunkowując się do trzeciego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu AQUA poinformowała, że w okresie posługiwania się zakwestionowanym w jego ramach postanowieniem umownym nie skorzystała z prawa do uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez Odbiorcę stosownego zabezpieczenia polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków (dowód: karta nr 15).

W odniesieniu do czwartego zarzutu Spółka wyjaśniła natomiast, że zgodnie z obowiązującymi na obszarze jej działalności *Regulaminami dostarczania wody i odprowadzania ścieków*, umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków powinny zawierać postanowienie dotyczące długości okresu obrachunkowego. W praktyce okres ten zależy od wielkości sprzedaży, ale przede wszystkim od okresu rozliczeniowego stosowanego wobec odbiorców usług w określonym rejonie.

Podstawą do zamieszczenia w umowach zapisu przewidującego możliwość skrócenia okresu obrotowego bez konieczności zmiany umowy w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty, są *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Przyczyną zaś wprowadzenia takiego zapisu do treści umów jest fakt, że ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. Nr 123, poz. 858) (zwana dalej „ustawą o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”) uzależnia możliwość odcięcia dostawy wody od upływu kolejnych okresów obrotowych. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 1 ww. ustawy przedsiębiorstwo może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne, jeżeli odbiorca usług nie uiścił należności za dwa pełne okresy obrotowe następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty. Oznacza to, że klient rozliczany co miesiąc w przypadku braku zapłaty może być odłączony od sieci już po 3 miesiącach, natomiast klient rozliczany co 3 miesiące – praktycznie po 12 miesiącach. W interesie klientów rzetelnie wywiązujących się ze swoich obowiązków jest, aby AQUA skutecznie egzekwowała należności od dłużników. Często jedynym sposobem odzyskania długów jest odcięcie przyłącza (a przynajmniej groźba odcięcia). Klient – dłużnik nie zgodzi się dobrowolnie na skrócenie okresu obrotowego. Dlatego też przedsiębiorstwo musi mieć możliwość skrócenia częstotliwości rozliczeń. Jednocześnie Spółka poinformowała, że nie skorzystała dotychczas z uprawnienia, o którym mowa powyżej (dowód: karta nr 15)

W toku postępowania organ antymonopolowy ustalił następujący stan faktyczny.

AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej została wpisana do Rejestru Przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy w Bielsku – Białej, gdzie zarejestrowana jest pod numerem KRS 0000030779 (dowód: karty nr 383-392). AQUA SA jest przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym w rozumieniu art. 2 pkt 4 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Działalność w zakresie zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków Spółka prowadzi na terenie 6 gmin: gminy Bielsko – Biała, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Szczyrk i Wilkowice. Ponadto Spółka świadczy usługi wyłącznie w zakresie dostarczania wody na obszarze 8 gmin: gminy Bestwina, Chybie, Czechowice – Dziedzice, Kęty, Kozy, Porąbka, Skoczów i Wilamowice (dowód: karta nr 690). Podstawę prawną działania Spółki na ww. obszarze stanowią udzielone jej na podstawie art. 16 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (dowód: karty nr 613-689).

AQUA SA w ramach prowadzonej działalności eksploatuje [...] ujęć wodnych, które stanowią jej własność. AQUA nie zakupuje wody od innych podmiotów; 100% zapotrzebowania na wodę pokrywa w Spółce własna produkcja wody (dowód: karta nr 1226).

W ramach prowadzonej działalności usługowej AQUA SA – stosownie do art. 6 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – zawiera z odbiorcami usług pisemne umowy, na podstawie których odbywa się dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków. Ustalono, iż w powyższym zakresie Spółka posługiwała się w obrocie gospodarczym wzorcami *umów o zaopatrzenie w wodę* oraz wzorcami *umów o odprowadzanie ścieków* (z podziałem na wzorce dotyczące odbioru ścieków bytowych i przemysłowych) (dowód: karty nr 103-120, 1066-1170). Wzorce umowne, o których mowa powyżej zostały wprowadzone do stosowania na terenie poszczególnych gmin objętych terytorialnym zasięgiem działalności Spółki w okresie od listopada 2004 roku do września 2005 roku (terminy wprowadzenia wzorców na terenie poszczególnych gmin były różne i mieściły się w wyżej określonym przedziale czasowym) i zostały wycofane z obrotu w okresie od sierpnia do października 2006 r. (dowód: karty nr 393-394, 1065).

Wzorce *umów o zaopatrzenie w wodę*, o jakich mowa powyżej wprowadzone zostały do obrotu w listopadzie 2004 r. (w przypadku gminy Jaworze), w grudniu 2004 r. (w przypadku gmin

Bestwina i Bielsko – Biała), w styczniu 2005 r. (w gminach Buczkowice, Jasienica, Kęty, Kozy, Porąbka, Szczyrk, Wilkowice, Chybie i Czechowice – Dziedzice), w lutym 2005 r. (w gminie Wilamowice) oraz we wrześniu 2005 r. (w gminie Skoczów) (dowód: karta nr 1065).

Wzorce *umów o odprowadzanie ścieków* (dotyczące ścieków bytowych) zostały wprowadzone do stosowania w listopadzie 2004 r. (w gminie Jaworze), grudniu 2004 r. (w gminie Bielsko – Biała) oraz w styczniu 2005 r. (w przypadku gmin Buczkowice, Jasienica, Szczyrk i Wilkowice). Z kolei wzorce *umów o odprowadzanie ścieków przemysłowych* we wszystkich gminach, w których AQUA prowadzi działalność w zakresie odbioru ścieków wprowadzono do stosowania w kwietniu 2005 r. (dowód: karta nr 1065).

Ww. wzorce stosowane były zarówno względem konsumentów (za wyjątkiem wzorców dotyczących odbioru ścieków przemysłowych), jak i odbiorców prowadzących działalność gospodarczą (dowód: karta nr 1065).

Spółka podała, że według stanu na dzień 31.07.2007r. szacunkowa liczba *umów zawartych z odbiorcami usług w oparciu o wzorce umowne o których mowa powyżej to: [...] umów o zaopatrzenie w wodę i [...] umów o odprowadzanie ścieków*. Natomiast ogólna liczba *umów o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawartych przez Spółkę z odbiorcami usług* wynosi około [...] (dowód: karty nr 1403-1404).

Na potwierdzenie, iż wzorce umowne, o których mowa powyżej faktycznie stosowane były w obrocie gospodarczym, zgromadzono w toku postępowania przykładowe *umowy o zaopatrzenie w wodę oraz umowy o odprowadzanie ścieków*, zawarte z ich wykorzystaniem zarówno z konsumentami, jak i w obrocie pozakonsumenckim (dowód: karty nr 1072-1224, 1339-1390).

Ustalono, że w treści *umów zawartych przez AQUA w oparciu o ww. wzorce zawarte są następujące postanowienia umowne:*

- § 5 ust. 5 pkt b), e) i f) *umów o zaopatrzenie w wodę* stanowi, że *Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych (...) awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych*. Postanowienia o analogicznej treści zawiera również § 5 ust. 5 pkt b) i c) *umów o odprowadzanie ścieków*, stosownie do którego *Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług spowodowane: przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych (...) awaryjnych napraw urządzeń kanalizacyjnych*.
- § 7 ust. 1 i 2 *umów o zaopatrzenie w wodę* zawiera postanowienia w następującym brzmieniu: *W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo lub organ Inspekcji Sanitarnej w ramach nadzoru nad jakością wody obniżenia jakości dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanej w umowie – Odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego. W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie – Odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego*.
- § 6 ust. 12 pkt c) *umów o zaopatrzenie w wodę* oraz § 6 ust. 10 pkt c) *umów o odprowadzanie ścieków* stanowią, że *W przypadku niedotrzymania terminu zapłaty Przedsiębiorstwo ma prawo do uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków*.

- Zgodnie z postanowieniem umownym zawartym w § 6 ust. 12 pkt b) *umów o zaopatrzenie w wodę* oraz § 6 ust. 10 pkt b) *Umów o odprowadzanie ścieków*, W przypadku nie dotrzymania terminu zapłaty Przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrachunkowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy, przy czym Przedsiębiorstwo będzie mogło skorzystać z tego uprawnienia tylko w przypadku, gdy Odbiorca usług przekroczy termin płatności którejkolwiek z faktur o więcej niż 30 dni..

W toku postępowania ustalono również, iż w okresie przed listopadem 2004 r. posługiwała się w obrocie wzorcami umów o zaopatrzenie w wodę, w treści których zawarte było postanowienie o treści tożsamej z treścią postanowienia zakwestionowanego w ramach drugiego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu. Przewidywało ono, że obniżenie należności, jakiego może domagać się odbiorca w przypadku dostawy wody o obniżonej jakości lub nieodpowiednim ciśnieniu stanowić będzie 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia określoną proporcjonalnie do okresu rozliczenia należności (dowód: karty nr 1404, 1408 verte). Umowy, w których znajdowało się to postanowienie zawierane były przez Spółkę od maja 1994 roku. Zawierane w tym czasie umowy nie zawierały pozostałych postanowień zakwestionowanych w toku niniejszego postępowania.

Z wyjaśnień AQUA przedstawionych w toku postępowania wynika, że na dzień 31 lipca 2007 r. Spółka posiadała [...] zawarte umowy o zaopatrzenie w wodę, w których zamieszczone jest ww. postanowienie umowne przewidujące maksymalny upust jakościowy w wysokości 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia (karty nr 1403-1404).

W toku postępowania antymonopolowego ustalono, że Spółka wycofała z obrotu wzorce umowne, które stosowane były począwszy od listopada 2004 roku i zastąpiła je nowymi wzorcami *umów o zaopatrzenie w wodę* (karty nr 47-77) i wzorcami *umów o odprowadzanie ścieków* (karty nr 79-102, 395-417). Wzorce te wprowadzane były sukcesywnie do stosowania w okresie od 30.08.2006r. do 01.01.2007r. (karty nr 393-394) i są nadal wykorzystywane w obrocie gospodarczym.

W dniu 30.08.2006r. i we wrześniu 2006 roku na terenie wszystkich gmin objętych terytorialnym zasięgiem działalności Spółki wprowadzone zostały nowe, aktualnie obowiązujące wzorce *umów o zaopatrzenie w wodę* (karty nr 393-394).

We wrześniu 2006 roku we wszystkich gminach, w których AQUA prowadzi działalność w zakresie odbioru ścieków (gminy Bielsko – Biała, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Szczyrk i Wilkowice) wprowadzone zostały nowe wzorce umów o odprowadzanie ścieków bytowych.

W październiku 2006 r. na terenie ww. gmin Spółka wprowadziła również nowe wzorce umów o odprowadzanie ścieków przemysłowych, które obowiązywały do dnia 31.12.2006r. (karty nr 96-98). W dniu 01.01.2007r. zostały one zastąpione kolejnymi wzorcami, które aktualnie wykorzystywane są w obrocie (karty nr 393-394, 397-414).

Ponadto w październiku 2006 r. AQUA wprowadziła do stosowania na terenie gminy Bielsko – Biała wzorzec umowy o odprowadzanie ścieków dotyczący ścieków bytowych i opadowych (karty nr 92-94) oraz wzorzec umowy o odprowadzanie ścieków dotyczący ścieków przemysłowych i opadowych (dowód: karty nr 100-102). W dniu 01.01.2007r. zostały one zastąpione kolejnymi, aktualnie stosowanymi w przedmiotowym zakresie wzorcami umów (karty nr 393-396, 415-417).

Na potwierdzenie, że wzorce, o których mowa powyżej są faktycznie stosowane przy zawieraniu umów z odbiorcami Spółka przedstawiła przykładowe *umowy o zaopatrzenie w wodę* oraz *umowy o odprowadzanie ścieków* zawarte na ich podstawie (karty nr 420-505, 508-610).

Ustalono, że z treści *umów o zaopatrzenie w wodę* zawieranych z wykorzystaniem aktualnie obowiązujących wzorców usunięte zostało postanowienie przewidujące, że *Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich*

jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych (...) awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych. Podobnie z treści umów o odprowadzanie ścieków usunięte zostało postanowienie przewidujące, że Przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług spowodowane: przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych (...) awaryjnych napraw urządzeń kanalizacyjnych.

Umowy o zaopatrzenie w wodę w § 7 ust. 1 i 2 w dalszym ciągu zawierają postanowienia dotyczące maksymalnego upustu jakościowego w brzmieniu: 1. W przypadku, gdy jakość dostarczonej wody nie spełnia wymogów określonych w § 3 ust. 1 niniejszej umowy – Odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15 % ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego. 2. W przypadku obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie – Odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% obowiązującej ceny netto za pobraną wodę w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego. Zapisy te zostały jednak uzupełnione o postanowienie zawarte w 7 ust. 5 ww. umów przewidujące, że W uzasadnionych przypadkach wysokość upustu określona w ust. 1 i ust. 2 może zostać podwyższona adekwatnie do zaistniałych okoliczności z zachowaniem zasady ekwiwalentności świadczeń.

Z treści umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków usunięto postanowienie przewidujące, że W przypadku niedotrzymania terminu zapłaty Przedsiębiorstwo ma prawo do uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłat, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków.

W ww. umowach nadal znajduje się postanowienie, stosownie do którego W przypadku niedotrzymania terminu zapłaty, przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrachunkowego (...), co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy, przy czym Przedsiębiorstwo będzie mogło skorzystać z tego uprawnienia tylko w przypadku, gdy Odbiorca usług przekroczy termin płatności którejkolwiek z faktur o więcej niż 30 dni.

Spółka wskazała również, że z wykorzystaniem wzorców umownych aktualnie wykorzystywanych w obrocie zawartych zostało według stanu na dzień 31 lipca 2007 r. [...] umów o zaopatrzenie w wodę i [...] umowy o odprowadzanie ścieków (dowód: karta nr 1403).

W toku postępowania ustalono również, że integralną część umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zawieranych przez AQUA stanowią obowiązujące na obszarze jej działalności Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków. Tekst odpowiedniego ze względu na miejsce zamieszkania Regulaminu każdy odbiorca otrzymuje w momencie podpisywania umowy (dowód: karta nr 1064), a odbiór Regulaminu poświadczą podpisując umowę.

Ustalono, że na terenie gmin objętych terytorialnym zasięgiem działalności AQUA SA obowiązują obecnie następujące Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków:

- Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków wprowadzony Uchwałą nr LIV/1726/2006 Rady Miejskiej w Bielsku – Białej z dnia 14 lutego 2006r. (dowód: karty nr 17-18 verte);*
- Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków wprowadzony Uchwałą Nr XXXII/228/2006 Rady Gminy Bestwina z dnia 16 lutego 2006 r. (dowód: karty nr 19-20 verte);*
- Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków wprowadzony Uchwałą Nr XII/316/06 Rady Gminy Buczkowice z dnia 22 lutego 2006 r. (dowód: karty nr 21-22 verte);*

- *Regulamin dostarczania wody* wprowadzony Uchwałą Nr XXXV/226/06 Rady Gminy Chybie z dnia 21 marca 2006 r. (dowód: karty nr 23-24 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XLI/457/06 Rady Miejskiej w Czechowicach – Dziedzicach z dnia 30 stycznia 2006 r. (dowód: karty nr 25-26 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* na terenie Gminy Jasienica (niezatwierdzony uchwałą rady gminy) (dowód: karty nr 27-28 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XXXIII/266/2005 Rady Gminy Jaworze z dnia 29 grudnia 2005 r. (dowód: karty nr 29-30 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XXXVIII/318/2006 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 17 lutego 2006 r. (dowód: karty nr 31-32 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XXXI/231/2005 Rady Gminy Kozy z dnia 30 grudnia 2005 r. (dowód: karty nr 33-34 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XXXVI/257/06 Rady Gminy Porąbka z dnia 23 lutego 2006 r. (dowód: karty nr 35-36 verte);
- *Regulamin zaopatrzenia w wodę* wprowadzony Uchwałą Nr XXXVII/476/2005 Rady Miejskiej Skoczowa z dnia 22 grudnia 2005 r. (dowód: karty nr 37-38 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* na terenie Gminy Szczyrk (niezatwierdzony uchwałą rady gminy) (dowód: karty nr 39-40);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XXXVIII/335/2006 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 21 kwietnia 2006 r. (dowód: karty nr 41-42 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków* wprowadzony Uchwałą Nr XLIV/328/2005 Rady Gminy Wilkowice z dnia 30 listopada 2005 r. (dowód: karty nr 43-44).

W treści ww. *Regulaminów* stanowiących integralną część zawieranych przez Spółkę umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków znajdują się następujące postanowienia:

▪ § 35 ust. 1 i 2 *Regulaminów* obowiązujących w Gminach Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Porąbka, Szczyrk i Wilkowice, § 34 ust. 1 i 2 *Regulaminów* obowiązujących w gminach Kęty i Kozy oraz § 32 ust. 1 i 2 *Regulaminu* obowiązującego w gminie Wilamowice stanowią, że *W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo lub organ Inspekcji Sanitarnej, w ramach nadzoru nad jakością wody, obniżenia jakości dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanej w umowie – Odbiorcy przysługuje upust na zasadach określonych w umowie. W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie – Odbiorcy przysługuje upust na zasadach określonych w umowie.*

▪ § 38 ust. 2 pkt 2 i 4 *Regulaminów* obowiązujących w gminach Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Porąbka, Szczyrk i Wilkowice, § 37 ust. 2 pkt 2 i 4 *Regulaminu* obowiązującego w gminie Kozy i § 35 ust. 2 pkt 2 i 4 *Regulaminu* obowiązującego w gminie Wilamowice zawierają postanowienia przewidujące, że *Przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność za szkody powstałe w związku z wstrzymaniem lub ograniczeniem świadczenia usług, chyba że nie ponosi winy. Przedsiębiorstwo wolne jest od odpowiedzialności w szczególności wówczas, gdy przerwa lub ograniczenie świadczenia usług, wynikały z:*

- 1) *niezawinionego przez Przedsiębiorstwo braku wody na ujęciu;*
- 2) *konieczności przeprowadzenia niezbędnych planowanych lub awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych (o ile przedsiębiorstwo poinformuje o planowanych przerwach lub ograniczeniach w dostawie wody co najmniej na dwa dni przed planowanym terminem oraz zapewni zastępczy punkt poboru wody informując Odbiorców o jego lokalizacji w przypadku, gdy przerwa w dostawie wody przekracza 3 godziny).*

- § 18 ust. 3 *Regulaminów* obowiązujących w gminach Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Szczyrk i Wilkowice oraz § 17 ust. 3 *Regulaminu* obowiązującego w gminie Wilamowice przewidują, że *Strony określają w umowie skutki niedotrzymania terminu zapłaty, które obejmują (...): dokonanie przez Przedsiębiorstwo skrócenia okresu obrachunkowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem Odbiorcy i nie będzie stanowiło zmiany umowy.*

W toku postępowania antymonopolowego ustalono, że przed wejściem w życie ww. *Regulaminów* obowiązywały na terenie gmin objętych terytorialnym zasięgiem działalności Spółki następujące *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*:

- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Bestwina* stanowiący załącznik do Uchwały Nr V/36/2003 Rady Gminy Bestwina z dnia 13 lutego 2003 roku (dowód: karty nr 1060-1063);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na obszarze miasta Bielska – Białej* stanowiący załącznik do uchwały nr IV/40/2002 Rady Miejskiej w Bielsku – Białej z dnia 19 grudnia 2002 roku (dowód: karty nr 974-982);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Buczkowice* stanowiący załącznik do Uchwały Nr II/16/2002 Rady Gminy w Buczkowicach z dnia 4 grudnia 2002 roku (dowód: karty nr 1051-1055);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Jasienica* stanowiący załącznik do Uchwały Nr III/33/2002 Rady Gminy Jasienica z dnia 12 grudnia 2002 roku (dowód: karty nr 1033-1037);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kęty* stanowiący załącznik do Uchwały Nr XLIV/414/02 Rady Miejskiej w Kętach z dnia 10 października 2002 roku (dowód: karty nr 990-994);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Kozy* stanowiący załącznik do Uchwały Nr III/6/2002 Rady Gminy Kozy z dnia 4 grudnia 2002 roku (dowód: karty nr 1044-1050);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Porąbka* stanowiący załącznik do Uchwały nr XI/61/03 Rady Gminy Porąbka z dnia 27 października 2003r. (dowód: karty nr 1013-1019 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Szczyrk* stanowiący załącznik do Uchwały Nr II/14/2002 Rady Miejskiej w Szczyrku z dnia 5 grudnia 2002 roku (dowód: karty nr1038-1043 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na obszarze Gminy Wilamowice* stanowiący Załącznik do Uchwały Nr XXXI/269/02 Rady Miejskiej w Wilamowicach z dnia 8 października 2002 roku (dowód: karty nr 983-989);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Wilkowice* stanowiący załącznik do Uchwały Nr XLIV/262/2002 Rady Gminy Wilkowice z dnia 3 października 2002r. (dowód: karty nr 1020-1026);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Chybie* stanowiący załącznik do Uchwały Nr VIII/39/03 Rady Gminy Chybie z dnia 29 sierpnia 2003r. (dowód: karty nr 1007-1012 verte);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Czechowice – Dziedzice* stanowiący załącznik do Uchwały Nr VI/73/03 Rady Miejskiej w Czechowicach – Dziedzicach z dnia 28 stycznia 2003r. (dowód: karty nr 995-999);
- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Jaworze* stanowiący załącznik do uchwały Nr XLVIII/273/02 Rady Gminy Jaworze z dnia 10 października 2002r. (dowód: karty nr 1027-1032 verte);

- *Regulamin dostarczania wody i odprowadzania ścieków na terenie Gminy Skoczów* stanowiący załącznik do Uchwały Nr XLIV/549/2002 Rady Miejskiej Skoczowa z dnia 4 października 2002 roku (dowód: karty nr 1056-1059 verte).

§ 30 ust. 1 i 2 *Regulaminów*, jakie obowiązywały w gminach Bielsko – Biała, Wilamowice, Wilkowice, Jaworze, Jasienica, Szczyrk, Kozy, Buczkowice i Bestwina, § 31 ust. 1 i 2 *Regulaminu*, który obowiązywał w gminie Chybie oraz § 29 ust 1 i 2 *Regulaminu*, jaki obowiązywał w gminie Porąbka stanowiły, że *W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo lub organ Inspekcji Sanitarnej w ramach nadzoru nad jakością wody, obniżenia jakości dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanej w umowie – odbiorcy usług przysługuje upust na zasadach określonych w umowie. W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie – odbiorcy usług przysługuje upust na zasadach określonych w umowie.*

§ 31 *Regulaminu*, który obowiązywał w gminie Czechowice – Dziedzice przewidywał, że *W przypadku stwierdzenia przez Przedsiębiorstwo lub organ Inspekcji Sanitarnej obniżenia jakości i ciśnienia dostarczanej wody Odbiorcy przysługuje upust na zasadach określonych w umowie.*

§ 28 *Regulaminu*, który obowiązywał w gminie Skoczów przewidywał, że w przypadku obniżenia jakości dostarczanej wody Spółka winna udzielić odbiorcy upustu na zasadach określonych w umowie.

§ 13 ust. 3 *Regulaminów*, które obowiązywały na terenie gmin Bielsko – Biała, Wilamowice, Wilkowice, Jaworze, Jasienica, Szczyrk, Kozy, Buczkowice i Bestwina oraz § 14 ust. 3 *Regulaminu*, który obowiązywał w gminie Porąbka stanowiły, że strony określają w umowie skutki niedotrzymania terminu zapłaty, które obejmują: dokonanie przez przedsiębiorstwo skrócenia okresu obrachunkowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usługi nie będzie stanowiło zmiany umowy;

§ 13 ust. 3 *Regulaminów*, jakie obowiązywały w gminach Wilamowice, Wilkowice, Jaworze, Jasienica, Szczyrk, Kozy, Buczkowice i Bestwina oraz § 14 ust. 3 *Regulaminu*, jaki obowiązywał w gminie Porąbka stanowiły ponadto, że strony określają w umowie skutki niedotrzymania terminu zapłaty, które obejmują: możliwość uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłat, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków.

W toku postępowania AQUA opisała tryb, w jakim zawierane są umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków od momentu wystąpienia przez odbiorcę z wnioskiem o zawarcie umowy do momentu jej podpisania. Spółka wskazała, że w pierwszej kolejności klient składa pisemny wniosek o zawarcie umowy w siedzibie Spółki lub przesyła go pocztą. Wniosek zawierać musi co najmniej następujące informacje: dane osobowe klienta, datę, od której ma obowiązywać umowa, tytuł prawny do korzystania z nieruchomości potwierdzony stosownym dokumentem, informacje dotyczące wymaganych parametrów technicznych świadczonych usług, cel wykorzystania pobieranej wody. Podmioty prowadzące działalność gospodarczą zobowiązane są załączyć do wniosku dodatkowo wyciąg z KRS lub z ewidencji działalności gospodarczej, a także zaświadczenie REGON i decyzję w sprawie NIP. W dalszej kolejności pracownik działu obsługi klienta sprawdza wniosek i wyjaśnia ewentualne nieścisłości, po czym przygotowuje umowę w oparciu o obowiązujący wzorzec. Następnie klient otrzymuje projekt umowy wraz z *Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Umowa jest przedstawiana w siedzibie Spółki lub wysyłana do klienta pocztą. Jeżeli klient akceptuje przedłożoną propozycję umowy i podpisuje ją w siedzibie Spółki, to umowa podpisywana jest również przez przedstawiciela AQUA SA i klient otrzymuje egzemplarz umowy. Klient może zabrać przedłożoną propozycję umowy (nie podpisaną przez AQUA) i zgłosić się ponownie do Spółki. Może też

przesłać podpisaną przez siebie umowę pocztą w dwóch egzemplarzach. Wówczas po podpisaniu umowy przez przedstawiciela AQUA, jeden egzemplarz jest zwracany klientowi pocztą. Jeżeli natomiast klient nie akceptuje przedłożonego projektu umowy, to w zakresie tych postanowień umowy, które wypełniane są w wolne pola wzorca lub poprzez skreślenia, klient może wyjaśniać i negocjować te zapisy z przedstawicielem Spółki; może też w tym zakresie wystąpić z pisemnym wnioskiem o dokonanie zmian. W zakresie postanowień wzorcowych, klient może złożyć wniosek pisemny o dokonanie zmian, który rozpatrywany jest przez zarząd AQUA (karty nr 1227-1227 verte).

Spółka wskazała, że przy zawieraniu każdej umowy uzgadniane są z klientem indywidualne warunki techniczne oraz warunki prowadzenia rozliczeń (wolne pola w umowie wzorcowej lub propozycje zapisów przeznaczone do skreśleń). Natomiast wnioski odbiorców o dokonanie zmian w zakresie wzorców umownych są każdorazowo rozpatrywane pod kątem ich zasadności i zgodności z przepisami prawa. Oceniany jest również ich wpływ na utrzymanie standardów obsługi (dowód: karty nr 1404-1405). Spółka podniosła, że w każdym przypadku, po zapoznaniu się kontrahenta z treścią umowy, może on negocjować jej warunki lub wystąpić z wnioskiem o dokonanie zmian (karta nr 1227 verte).

W toku postępowania antymonopolowego ustalono, iż w okresie od listopada 2004 r. (tj. od momentu wprowadzenia do obrotu wzorców umów, w treści których zawarte były zakwestionowane przez organ antymonopolowy w niniejszym postępowaniu warunki umowne) do lipca 2007 r. AQUA SA zawierała z odbiorcami usług umowy, których warunki podlegały – z inicjatywy klientów – indywidualnym uzgodnieniom. Były to (karty nr 1228-1245, 1405-1406, 1409-1440):

- *umowa o odprowadzanie ścieków* zawarta z Gminą Bielsko-Biała – Miejskim Zarządem Dróg;
- *umowa o odprowadzanie ścieków* zawarta z Fenice Poland Sp. z o.o.;
- *umowa o zaopatrzenie w wodę i umowa o odprowadzanie ścieków* zawarte z Narodowym Funduszem Zdrowia – Śląski Oddział Wojewódzki;
- *umowa o zaopatrzenie w wodę* zawarta z Zakładami Tłuszczowymi „Bielmar” Sp. z o.o.;
- *umowa o zaopatrzenie w wodę i umowa o odprowadzanie ścieków* zawarte z Fabryką Maszyn Elektrycznych „Indukta” SA.

Do treści ww. umów wprowadzono następujące zmiany w stosunku do obowiązujących wzorców:

- w dwóch przypadkach wydłużono termin płatności;
- w jednym przypadku usunięto zapisy dotyczące odprowadzania ścieków bytowych (ponieważ umowa dotyczy wyłącznie odprowadzania wód opadowych);
- w jednym przypadku zmieniono warunki dotyczące kontroli jakości ścieków oraz sposobu określania wskaźników dopuszczalnych zanieczyszczeń (co wynikało ze „*specyfikacji produkcji kontrahenta*”);
- w dwóch przypadkach – z uwagi na fakt, że kontrahentów obowiązywały przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych – wprowadzono zapis o maksymalnej wartości umowy oraz zapis wskazujący ustawę Prawo zamówień publicznych jako podstawę zawarcia umowy;
- w jednym przypadku wprowadzono jednomiesięczny okres wypowiedzenia umowy;
- w jednym przypadku wprowadzono dodatkowy zapis dotyczący obowiązku powiadamiania przez przedsiębiorstwo o zmianie taryfy;
- w przypadku dwóch umów wprowadzono dodatkowy zapis dotyczący zasad ponoszenia odpowiedzialności przez odbiorcę usług względem przedsiębiorstwa za szkody spowodowane uszkodzeniem lub awarią przyłącza wodociągowego lub kanalizacyjnego będącego we władaniu odbiorcy usług.

W trakcie postępowania antymonopolowego AQUA wyjaśniła również, iż w okresie od listopada 2004 r. do 31 lipca 2007 r. prowadziła negocjacje i odmówiła uwzględnienia w treści umów propozycji zgłaszanych przez odbiorców, co miało miejsce w [...] przypadkach (dowód: karta nr 1406). AQUA SA przedstawiła dokumenty potwierdzające powyższe okoliczności: wnioski

klientów dotyczące wprowadzenia zmian do treści umów oraz odmowne odpowiedzi Spółki (dowód: karty nr 1441-1541).

Z przedstawionych dokumentów wynika, że AQUA SA odmówiła wykreślenia z treści umów postanowienia umownego zakwestionowanego w ramach czwartego postawionego w niniejszej sprawie zarzutu, tj. postanowienia przewidującego, że w przypadku niedotrzymania terminu płatności przez Odbiorcę, Przedsiębiorstwo ma prawo skrócić okres obrotowy, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy i nie będzie stanowiło zmiany umowy; (wskazując, iż jest on zgodny z obowiązującym *Regulaminem dostarczania wody i odprowadzania ścieków*) (dowód: karta nr 1460).

Z przedstawionych przez AQUA dokumentów wynika również, iż jeden z odbiorców wystąpił do Spółki o usunięcie z treści umowy o odprowadzanie ścieków zapisu zawartego w § 6 ust. 10 pkt c) tj. zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu zapisu przewidującego, że *W przypadku niedotrzymania terminu zapłaty Przedsiębiorstwo ma prawo do uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłat, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków* (dowód: karta nr 1511). Odbiorca argumentował, że brzmienie powyższego postanowienia pozwala Spółce arbitralnie decydować o tym, czy wystąpiła sytuacja uzasadniająca żądanie złożenia zabezpieczenia (dowód: karta nr 1506). Ustosunkowując się do propozycji Odbiorcy Spółka wskazała natomiast, że nie może wyrazić zgody na wykreślenie przedmiotowego zapisu. Uzasadniając swoje stanowisko AQUA wskazała, że „*świadczy usługę jako pierwsza i w związku z tym ma prawo w określonych sytuacjach do żądania zabezpieczenia wykonania zobowiązania przez podmiot korzystający z usługi*”. Wskazała również, że zakwestionowany zapis jest jednakowy dla wszystkich odbiorców usług, a w przypadku wywiązywania się odbiorcy usług z obowiązków nie rodzi żadnych skutków (dowód: karta nr 1508). Spółka podniosła, iż w jej ocenie treść ww. postanowienia umownego nie pozwala na arbitralne podejmowanie decyzji odnośnie żądania zabezpieczenia. W jej ocenie „*zapisy umowne są ogólne, gdyż nie można przewidzieć każdej sytuacji, a jednocześnie precyzyjnie określają, kiedy z ww. uprawnienia AQUA może skorzystać*” (dowód: karta nr 1505).

W toku przeprowadzonego postępowania antymonopolowego AQUA przedstawiła rachunek zysków i strat sporządzony za okres od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia 2006 roku, z którego wynika, że w roku 2006 Spółka osiągnęła przychód w wysokości 117 494 000 PLN (słownie złotych: sto siedemnaście milionów czterysta dziewięćdziesiąt cztery tysiące) (dowód: karty nr 964-965). Ponadto Spółka oświadczyła, że wysokość osiągniętego przez nią w 2006 roku przychodu z tytułu działalności w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wyniosła [...] PLN (słownie złotych: [...]).

Mając powyższe na uwadze organ antymonopolowy zważył, co następuje.

W dniu 21 kwietnia 2007 r. weszła w życie ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (Dz.U. Nr 50, poz. 331 i Dz.U. Nr 99, poz. 660), która zastąpiła ustawę z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jedn. Dz.U. z 2005r. Nr 244, poz. 2080; Dz.U. z 2006r. Nr 157, poz. 1119, Nr 170, poz. 1217 i Nr 249, poz. 1834). Przepis przejściowy zawarty w art. 131 ust. 1 tej ustawy stanowi, że do postępowań wszczętych na podstawie ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów i niezakończonych do dnia wejścia w życie „nowej” ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe. W związku z powyższym w niniejszej sprawie zastosowanie mają przepisy ustawy z dnia 15

grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów, zwanej też dalej „ustawą antymonopolową”.

Dla uznania, że niniejsza sprawa ma charakter antymonopolowy, w pierwszej kolejności niezbędne jest ustalenie, czy w jej okolicznościach doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. W świetle art. 1 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, celem regulacji w niej przyjętej jest zapewnienie rozwoju i ochrony konkurencji, a także podejmowana w interesie publicznym ochrona przedsiębiorców narażonych na stosowanie praktyk ograniczających konkurencję i ochrona interesów konsumentów. Ustawa antymonopolowa ma zatem charakter publicznoprawny i służy ochronie interesu ogólnospołecznego; w odniesieniu do przedsiębiorców chroni konkurencję, a w odniesieniu do konsumentów ich interesy jako zjawiska o charakterze instytucjonalnym, zbiorowym. Instrumenty w niej przewidziane mogą być stosowane jedynie wówczas, gdy na skutek działań sprzecznych z przepisami prawa naruszony został interes publiczny. Ma to miejsce w szczególności wtedy, gdy określonymi działaniami dotknięty jest szerszy krąg uczestników rynku, względnie, gdy wywołują one na rynku niekorzystne zjawiska (por. wyrok Sądu Antymonopolowego z 24 października 1991 r. sygn. akt XV Amr 8/90).

Wymienione w art. 1 cele ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zostały określone jako równorzędne, co sprawia, że praktyki ograniczające konkurencję obejmują nie tylko te, które godzą w konkurencję, ale również te, które – podejmowane przez przedsiębiorców posiadających pozycję dominującą – nie godząc wprost w konkurencję, naruszają interesy uczestników rynku. Praktyki ograniczające konkurencję można zatem podzielić na praktyki antykonkurencyjne, wywierające bezpośredni wpływ na stan lub rozwój konkurencji oraz praktyki eksploatacyjne, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych podmiotów, w tym nieprowadzących działalności gospodarczej. W przypadku praktyk eksploatacyjnych bezpośrednim celem lub skutkiem działań przedsiębiorców jest naruszenie przede wszystkim innych niż konkurencyjne interesów uczestników rynku poprzez wykorzystanie przez przedsiębiorców istniejącej nad kontrahentami przewagi.

Nie ulega wątpliwości, że AQUA SA z racji posiadanej siły rynkowej ma możliwość eksploataowania zajmowanej na rynku pozycji kosztem kontrahentów, w tym podejmowania działań będących przedmiotem postawionych w niniejszym postępowaniu zarzutów. Dla stwierdzenia naruszenia interesu publicznego wystarczające jest natomiast dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku, albowiem już sam fakt nadużycia posiadanej na rynku pozycji dominującej narusza interes publiczny. Dla oceny kwestii naruszenia interesu publicznoprawnego istotne jest także to, iż praktyki eksploatacyjne urzeczywistniają się poprzez stosunki umowne, które w okolicznościach przedmiotowej sprawy mają charakter powtarzalny. Zakwestionowane w niniejszym postępowaniu postanowienia zawarte są we wzorcach umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków powszechnie wykorzystywanych przez przedsiębiorcę w obrocie gospodarczym, stosowanych względem odbiorców będących zarówno konsumentami, jak i względem przedsiębiorców. O naruszeniu interesu publicznoprawnego w przedmiotowej sprawie świadczy zatem również fakt, iż objęte zarzutami działania przedsiębiorcy wymierzone są w szeroki krąg uczestników rynku, obejmujący wszystkich odbiorców usług świadczonych przez Spółkę, którzy zawarli umowy zawierające kwestionowane warunki, a także w jej potencjalnych kontrahentów. Negatywne skutki wynikające z zakwestionowanych postanowień umownych godzą zatem w szeroki i bliżej nieokreślony krąg podmiotów, wśród których znaczący udział mają konsumenci będący najsłabszymi uczestnikami obrotu gospodarczego.

I.1. W przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym AQUA SA postawiony został zarzut naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów poprzez nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym wyrażające się w narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków w drodze posługiwania się w ich treści postanowieniami

umownymi przewidującymi, że przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Przedmiotowy warunek umowy zawarty jest w umowach o zaopatrzenie w wodę i umowach o odprowadzanie ścieków zawartych przez AQUA SA w oparciu o wzorce umowne stosowane w obrocie w okresie od listopada 2004 r. do października 2006 r. oraz – w zakresie, w jakim dotyczy zwolnienia się przez Spółkę z odpowiedzialności za ograniczenie lub pogorszenie jakości świadczonych usług spowodowane koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych – zawarty jest w treści aktualnie obowiązujących na terenie części gmin objętych działalnością Spółki *Regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków*, które są integralną częścią zawieranych przez nią umów (dotyczy to *Regulaminów* obowiązujących w gminach: Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Porąbka, Szczyrk, Wilkowice, Kozy i Wilamowice).

Zgodnie z art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów *Zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców. Nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści.* Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej powyżej konieczne jest wykazanie kumulatywnego spełnienia czterech kryteriów:

- przedsiębiorca, któremu stawia się zarzut posiada na rynku właściwym pozycję dominującą,
- przedsiębiorca ten narzuca określone warunki umów,
- warunki te mają uciążliwy charakter,
- przynoszą one przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Pierwszą i podstawową przesłanką, której spełnienie jest niezbędne dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest, aby przedsiębiorca, któremu stawia się zarzut zajmował na rynku pozycję dominującą. Zgodnie z art. 4 pkt 9 tej ustawy przez pozycję dominującą rozumie się *pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%*. Definicję rynku właściwego zawiera art. 4 pkt 8 ustawy antymonopolowej, stosownie do którego rynek właściwy to *rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu panują zbliżone warunki konkurencji*. Pod pojęciem towarów, zgodnie z art. 4 pkt 6) ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, rozumieć należy natomiast *rzeczy, jak również energię, papiery wartościowe i inne prawa majątkowe, usługi, a także roboty budowlane*.

Pojęcie rynku właściwego odnosi się zatem przedmiotowo do wszystkich wyrobów (usług) jednego rodzaju, które ze względu na swoje szczególne właściwości odróżniają się od innych wyrobów (usług) w taki sposób, że nie istnieje możliwość dowolnej ich zamiany. Rynek właściwy produktowo obejmuje wszystkie towary, które służą zaspokajaniu tych samych potrzeb nabywców, mają zbliżone właściwości, podobne ceny i reprezentują podobny poziom jakości¹. Niezbędnym elementem rynku właściwego jest także jego wymiar geograficzny, oznaczający konieczność wskazania obszaru, na którym warunki konkurencji, mające zastosowanie do określonych towarów, są jednakowe dla wszystkich konkurentów.

¹ E. Modzelewska-Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo TWIGGER, Warszawa 2002, s. 49.

Działalność AQUA SA polega na świadczeniu usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze gmin Bielsko – Biała, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Szczyrk i Wilkowice oraz w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę na obszarze gmin: Bestwina, Chybie, Czechowice – Dziedzice, Kęty, Kozy, Porąbka, Skoczów i Wilamowice (dowód: karty nr 690, 613-689). Powyższy rodzaj działalności oraz jej zasięg geograficzny wyznaczają w niniejszej sprawie wymiar produktowy i zasięg terytorialny rynku właściwego, o którym mowa w art. 4 pkt 8 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W okolicznościach przedmiotowej sprawy towarem oferowanym przez AQUA SA są zatem usługi dostarczania wody i usługi odprowadzania ścieków, które nie mają substytutów. Z uwagi na technologię dostarczania wody (za pomocą sieci wodociągowej) i odprowadzania ścieków (siecią kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczany jest natomiast przez zasięg sieci wodociągowej i kanalizacyjnej eksploatowanej przez przedsiębiorcę na terenie ww. gmin.

AQUA SA na tak zdefiniowanym rynku właściwym jest monopolistą naturalnym, co wynika z faktu sieciowego charakteru urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków. To właśnie dzięki sieci, przedsiębiorca w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję monopolu naturalnego, co oznacza, że podmioty ubiegające się o przyłączenie do miejskiej sieci wodociągowej – kanalizacyjnej nie mają możliwości alternatywnego zakupu usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków od innego przedsiębiorcy. Należy zatem uznać, że została spełniona pierwsza z przesłanek niezbędna do wykazania naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów tj. posiadanie na rynku pozycji dominującej.

Sankcjonowaniu w trybie przewidzianym w art. 8 ustawy antymonopolowej podlega nie samo posiadanie na rynku pozycji dominującej, ale jej nadużywanie. Z faktu ustalenia, że dany podmiot zajmuje na rynku pozycję dominującą wynika, iż podlega on ograniczeniom przeciwdziałającym nadużywaniu siły rynkowej wynikającym z ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Między innymi ograniczony jest w podejmowaniu działań eksploatujących pozycję zajmowaną na rynku kosztem kontrahentów.

Istota sprawy będącej przedmiotem rozpatrywanego zarzutu sprowadza się do oceny treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków oraz oceny zachowania AQUA SA na rynku z punktu widzenia narzucenia odbiorcom usług uciążliwych warunków tych umów przynoszących Spółce nieuzasadnione korzyści, a więc stosowania zakazanej praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przedmiotem oceny jest zatem nie tylko treść zawieranych przez przedsiębiorcę umów, ale i okoliczności związane z ich zawieraniem. Dla wykazania, że przedsiębiorca stosuje praktykę określoną w ww. przepisie konieczne jest wykazanie, że kwestionowane warunki umów zostały przez niego odbiorcom usług narzucone. Do narzucania warunków umów dochodzi natomiast wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja, a tym samym możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych.

Narzucanie warunków umów ma zatem miejsce wtedy, gdy przedsiębiorca eksploatując zajmowaną na rynku pozycję dominującą i sytuację przymusową kontrahentów wynikającą z braku rzeczywistych alternatyw na rynku, wymusza na nich określone zachowania. Należy wskazać przy tym, że narzucenie warunków umowy nie można utożsamiać ze stosowaniem przymusu psychicznego w znaczeniu bezprawnej groźby. „Narzucenie” w rozumieniu art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej może bowiem wynikać z braku możliwości wyboru, a dla oceny, czy doszło do narzucenia uciążliwych warunków umów konieczne jest rozważenie, czy rozsądny odbiorca zawarłby umowę obejmującą niekorzystne dla niego warunki w sytuacji, gdyby jego

kontrahent działał w warunkach konkurencji, a on sam miał możliwość wyboru bądź możliwość negocjacji warunków umowy z dominantem.

AQUA SA jako dostawca usług zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków zajmuje pozycję monopolisty naturalnego. Prowadzi działalność gospodarczą w warunkach, w których – odizolowane od potencjalnych konkurentów zarówno barierą kosztów niezbędnych dla uruchomienia działalności w danej dziedzinie, jak i ustanowioną wcześniej strukturą organizacyjną i technologiczną – dysponuje potencjałem niezbędnym do narzucenia swoim odbiorcom warunków umowy. Sprzyja temu fakt, iż przy zawieraniu umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków przedsiębiorca posługuje się opracowanymi przez siebie wzorcami umownymi, które przedstawiane są do podpisu odbiorcom usług. Stosowanie wzorców przy zawieraniu jednorodzajowych umów o charakterze masowym, jakimi niewątpliwie są umowy o zaopatrzenie w wodę i umowy o odprowadzanie ścieków, z uwagi na powszechność tego rodzaju usług, z definicji wymaga aprobaty przez odbiorców ich warunków, które są z góry jednostronnie ustalane przez profesjonalistę. Treść umów, do których przychylają się usługobiorcy jest więc tutaj arbitralnie ustalana przez dostawcę usług w formularzach wzorcowych, a odbiorca otrzymuje do podpisu gotową umowę, nie zaś jej projekt, który byłby punktem wyjścia do dalszych uzgodnień i rokowań. Swoboda odbiorcy usług wodociagowych i kanalizacyjnych w zakresie kształtowania warunków umownych jest więc ograniczona do minimum, a zawarcie umowy następuje poprzez przystąpienie do warunków, które autorytatywnie ustala dostawca usług. Stanowi to o adhezyjnej naturze tych umów, a jednocześnie o istocie narzucania warunków umownych w przedmiotowej sprawie. Nie zmienia tego w ocenie organu antymonopolowego fakt, że AQUA zawierała umowy, których warunki podlegały pewnym uzgodnieniom i których treść odbiega od treści stosowanych przez Spółkę wzorców (dowód: karty nr 1228-1245, 1405-1406, 1409-1440). W powyższym kontekście stwierdzić jednak po pierwsze należy, że Spółka potrafiła wskazać jedynie 7 umów, których treść uległa modyfikacji w efekcie prowadzonych z odbiorcami usług rozmów. Dotyczyło to umów zawartych z: Gminą Bielsko-Biała – Miejskim Zarządem Dróg (dowód: karty nr 1234-1239), Fenice Poland Sp. z o.o. (dowód: karty nr 1229-1233), Narodowym Funduszem Zdrowia – Śląskim Oddziałem Wojewódzkim (dowód: karty nr 1240-1245), Zakładami Tłuszczowymi „Bielmar” Sp. z o.o. (dowód: karty nr 1422-1424) oraz Fabryką Maszyn Elektrycznych „Indukta” SA (dowód: karty nr 1429-1437). Po drugie zaś podkreślenia wymaga, że dokonane uzgodnienia nie dotyczyły warunków umów zakwestionowanych przez organ antymonopolowy w przedmiotowym postępowaniu. Biorąc pod uwagę tak znikomą liczbę umów zindywidualizowanych należy stwierdzić, że stanowią one jedynie wyjątek od ogólnie obowiązującej zasady, iż zawierane przez AQUA umowy mają charakter adhezyjny, a ich zawarcie następuje poprzez zaakceptowanie przez odbiorców warunków ustalonych przez monopolistę we wzorcu umownym; przeważająca większość spośród zawartych przez Spółkę umów posiada bowiem treść tożsamą z treścią stosowanych w obrocie wzorców umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków. Ponadto wskazać należy, iż paradoksalnie również umowy o charakterze zindywidualizowanym potwierdzają adhezyjny charakter umów zawieranych przez AQUA SA. Świadczy o tym fakt, iż wprowadzone do ich treści modyfikacje wynikały w przeważającej części z indywidualnych uwarunkowań odbiorcy i nie dotyczyły istotnych warunków umowy. W ich okolicznościach można raczej mówić o dostosowaniu treści umowy do konkretnych warunków faktycznych, technicznych i formalnoprawnych, a w konsekwencji zindywidualizowaniu ich treści pod kątem określonego odbiorcy, aniżeli o rzeczywistym negocjowaniu warunków umowy. Wprowadzone do treści umów modyfikacje dotyczyły bowiem takich kwestii, jak wykreślenie z treści umowy zapisów dotyczących odprowadzania ścieków bytowych, w przypadku, gdy umowa dotyczyła wyłącznie odbioru ścieków opadowych, zmiany warunków umowy w zakresie kontroli jakości ścieków oraz sposobu określania wskaźników dopuszczalnych zanieczyszczeń, co – jak wskazała Spółka – podyktowane było „specyfiką produkcji kontrahenta”, wprowadzenia do umów zapisów wynikających z ustawy Prawo zamówień publicznych w sytuacji, gdy kontrahentów obowiązywały przepisy tej ustawy (dowód: karty nr 1228, 1405). Odstępstwa od stosowania zapisów zawartych we wzorcach umów wynikały tutaj nie tyle ze swobody kontraktowej obu stron,

lecz były wymuszone przez istniejące okoliczności faktyczne. Wprowadzone do treści umów zmiany uwarunkowane były bowiem wymogami technicznymi i formalnoprawnymi o obiektywnym charakterze, w konsekwencji czego umowy zostały w nieznacznym i nieistotnym zakresie zindywidualizowane pod kątem określonego odbiorcy. W przypadku tych umów odstępstwa od zapisów stosowanych we wzorcach wymuszone zostały zatem przez istniejące w sposób obiektywny czynniki zewnętrzne, które musiał wziąć pod uwagę podmiot występujący z wnioskiem o zawarcie umowy. Dodatkowo należy podkreślić, że w pozostałych przypadkach zmiany w treści umów dotyczyły wydłużenia terminu płatności, zmiany terminu wypowiedzenia umowy i zasad powiadamiania o zmianie taryfy oraz wprowadzenia dodatkowego zapisu odnośnie zasad odpowiedzialności odbiorcy względem Spółki za szkody spowodowane uszkodzeniem lub awarią przyłącza wodociągowego lub kanalizacyjnego będącego w posiadaniu odbiorcy usług (co ograniczyło się do uzupełnienia treści wzorcowej umowy o wskazanie, że odbiorca obowiązany jest do pokrywania Przedsiębiorstwu wynikłych z ww. awarii strat wody na zasadach wskazanych w przepisach Kodeksu cywilnego i innych obowiązujących w tym zakresie przepisach prawa) (dowód: karty nr 1228, 1405), a więc warunków umownych o mniejszej wadze, nie dotyczących istoty umowy.

Istotne znaczenie dla oceny, czy w okolicznościach przedmiotowej sprawy ma miejsce narzucanie odbiorcom usług warunków umów ma również okoliczność, iż AQUA SA w [...] przypadkach nie zgodziła się na uwzględnienie w treści umów proponowanych przez odbiorców zmian (dowód: karty nr 1406, 1441-1541). To Spółka podejmuje zatem arbitralnie decyzję o ostatecznym kształcie umowy przychylając się do propozycji kontrahentów i dokonując zmian w jej treści, bądź też odmawiając ich uwzględnienia, co definitywnie kończy prowadzone negocjacje. Świadczy to o tym, że Spółka nie jest w żaden sposób związana propozycjami odbiorców, nie ma też obowiązku ich przyjęcia. Podkreślić należy w tym kontekście, że w dwóch przypadkach Spółka odmówiła usunięcia z treści umów warunków zakwestionowanych w ramach postawionych w niniejszej sprawie zarzutów. Dotyczyło to postanowienia przewidującego, że w przypadku niedotrzymania terminu płatności przez Odbiorcę, Przedsiębiorstwo ma prawo skrócić okres obrotowy, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy i nie będzie stanowiło zmiany umowy (dowód: karta nr 1460) oraz postanowienia przewidującego, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty Przedsiębiorstwo ma prawo do uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków (dowód: karty nr 1505-1511).

Mając na uwadze powyższe, należy stwierdzić, iż w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z narzucaniem warunków umów kontrahentom, które wiąże się z posiadaną przez przedsiębiorcę siłą rynkową oraz w istocie adhezyjnym charakterem zawieranych umów tj. umów, które są zawierane przez przystąpienie i w których nie przewiduje się indywidualnego negocjowania warunków umownych. W przypadku umów tego typu wystarczającą przesłanką dla uznania, że następuje narzucenie ich warunków jest oferowanie ich przez dominanta w stosunkach danego rodzaju². Sytuacja taka ma miejsce w przedmiotowej sprawie, albowiem sposobem działania AQUA SA jest zawieranie umów w oparciu o gotowe, opracowane jednostronnie wzorce umowne. Zasadą jest, że Odbiorca aprobuje warunki umowy z góry arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę; innymi słowy przystępuje do umowy bez indywidualnego negocjowania jej postanowień, czego nie zmienia fakt, iż znikomy odsetek umów podlegał pewnym uzgodnieniom. Przyjętą przez Spółkę regułą postępowania w kontaktach z odbiorcami usług jest bowiem zawieranie umów przez przystąpienie, zaś przypadki gdy treść umów była indywidualnie uzgadniana są incydentalne, dotyczą przede wszystkim dużych klientów przedsiębiorcy, dysponujących pewną siłą przetargową (np. Gmina Bielsko – Biała posiadająca *nota bene* akcje w AQUA SA, Narodowy Fundusz

² E. Modzelewska – Wąchał, *Ustawa o ochronie ...* – op.cit., s. 118.

Zdrowia), zaś negocjacje nie dotyczyły warunków umownych będących przedmiotem postawionych AQUA zarzutów. Z okoliczności sprawy wynika, że Odbiorcy usług oceniają stanowisko Spółki co do warunków zawieranych umów jako ostateczne i biorąc pod uwagę siłę rynkową kontrahenta jako – niepodlegające negocjacom, co potwierdza nie tylko fakt, że przeważająca liczba umów nie podlegała żadnym uzgodnieniom, ale również fakt, iż Spółka odmówiła wprowadzenia do treści umów zmian w zakresie postanowień zakwestionowanych w niniejszym postępowaniu antymonopolowym (dowód (karty nr 1460, 1505-1511)). W tym zaś stanie rzeczy należy uznać, iż warunki umów są przez AQUA SA odbiorcom usług narzucane, a zatem druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej została spełniona.

Kolejną przesłanką niezbędną do wykazania naruszenia przez AQUA SA art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej, jest dowiedzenie, że zakwestionowany w ramach analizowanego zarzutu warunek umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków ma uciążliwy charakter. Za uciążliwy uznaje się każdy warunek umowy oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Definicja ta odwołuje się do kryteriów obiektywnych – typowych relacji umownych występujących na rynku. Dokonując analizy uciążliwości warunków umownych należy rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, a więc istnienia rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie wynegocjować takie postanowienia umowne.

Rozpatrując uciążliwość postanowienia umownego, zgodnie z którym przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych należy mieć po pierwsze na względzie, iż do umów, na podstawie których odbywa się dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków zastosowanie znajdują nie tylko przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, ale także przepisy ogólne prawa cywilnego, a więc ustawa Kodeks cywilny. Punktem wyjścia w ocenie uciążliwości analizowanego zapisu umownego, są w takim razie przepisy zawarte w art. 471 i n. Kodeksu cywilnego regulujące zasady odpowiedzialności za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem umowy. Przepis ten stanowi, że *dlużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.*

Podstawowym obowiązkiem dostawcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych jest, stosownie do art. 5 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody w wymaganej ilości i pod odpowiednim ciśnieniem oraz dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny. Zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej, przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne jest obowiązane naprawić szkodę wynikłą z niewykonania tego zobowiązania, a więc będącą następstwem przerw lub ograniczeń w świadczeniu usług dostawy wody i odprowadzania ścieków, jeżeli jest to skutkiem okoliczności, za które przedsiębiorstwo odpowiada, innymi słowy takich, które przedsiębiorstwo obciążają. Zakres takich okoliczności obejmuje przede wszystkim działania i zaniechania własne przedsiębiorstwa noszące znamiona winy (tzn. zachowania umyślne lub będące skutkiem niedołożenia należytej staranności). Dominant, by nie narazić się na zarzut nadużywania swojej pozycji rynkowej w treści zawieranych umów nie powinien uchylać się od odpowiedzialności odszkodowawczej za niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania, które może być skutkiem jego zawinionych zachowań.

AQUA SA w treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zwalnia się z odpowiedzialności odszkodowawczej za wstrzymanie lub ograniczenie dostawy wody i odbioru ścieków wywołane brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym

urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Z treści przedmiotowych zapisów nie wynika, że zwolnienie się z odpowiedzialności dotyczy wyłącznie sytuacji niezawinionych przez Spółkę i niezależnych od niej. Brzmienie tych postanowień stwarza zatem przedsiębiorcy możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej względem odbiorców w każdym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania z powodu obniżenia jakości świadczonych usług wywołanego brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych lub koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw tych urządzeń bez względu na przyczyny wystąpienia powyższych zakłóceń. Tak więc niezależnie od tego czy wymienione w zakwestionowanych postanowieniach umownych okoliczności będą zawinione przez AQUA SA, czy też będą następstwem okoliczności, za które Spółka nie będzie ponosić odpowiedzialności, może ona zwolnić się z odpowiedzialności odszkodowawczej wobec odbiorców z tytułu szkód spowodowanych wstrzymaniem świadczenia usług lub ich ograniczeniem. Takie rozwiązanie kwestii odpowiedzialności dostawcy za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy jest korzystniejsze od ogólnej zasady odpowiedzialności kontraktowej ujętej w art. 471 K.c. Zakwestionowany zapis jest więc dla odbiorców zdecydowanie uciążliwy, gdyż wprowadza ich w błąd co do możliwości dochodzenia od usługodawcy roszczeń odszkodowawczych w razie poniesienia szkód powstałych w wyniku zawinonego przez dostawcę niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania tj. wówczas, gdy brak wody na ujęciu, przerwy w zasilaniu urządzeń wodociągowo – kanalizacyjnych w energię elektryczną lub awaryjne naprawy urządzeń służących do dostarczania wody i odprowadzania ścieków powodujące przerwy lub ograniczenia w dostawie wody i odbiorze ścieków będą efektem jego działań lub zaniechań. Może to mieć miejsce np. wtedy, gdy obniżenie jakości świadczonych usług będzie następstwem zalegania przez Spółkę z płatnościami z tytułu dostaw energii względem przedsiębiorstwa energetycznego bądź niedopełnienia obowiązku utrzymania należącej do niej sieci lub wewnętrznej instalacji energetycznej w należyłym stanie technicznym. Podobnie, możliwe są sytuacje, gdy dostawca usług ponosić będzie odpowiedzialność za przerwy lub ograniczenia w dostawie wody spowodowane brakiem wody na ujęciu. Jak ustalono, AQUA SA eksploatuje we własnym zakresie ujęcia wodne, które – zgodnie z art. 2 pkt 14 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę – należą do kategorii urządzeń wodociągowych. Stosownie zatem do art. 5 ust. 1 ww. ustawy Spółka obowiązana jest do należytej dbałości o te urządzenia, tak aby zapewnić dostawę wody w sposób ciągły i niezawodny. Brak wody na ujęciu być efektem zawinonego przez Spółkę uszkodzenia wchodzących w skład ujęcia wodnego urządzeń, powstałego np. na skutek ich nieprawidłowej eksploatacji lub konserwacji. Nie ulega zatem wątpliwości, że brak wody na ujęciu może być skutkiem działań zawinionych przez AQUA SA. W takim przypadku Spółka jako właściciel i użytkownik danego ujęcia, ponosi odpowiedzialność za niewłaściwą realizację lub brak realizacji umowy na mocy art. 471 i n. kodeksu cywilnego. Analogicznie AQUA ponosić może odpowiedzialność za ograniczenia w świadczeniu usług lub pogorszenie ich jakości spowodowane koniecznością przeprowadzenia awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Sytuacja taka będzie miała miejsce wówczas, gdy awarie przedmiotowych urządzeń spowodowane będą zawinionymi przez Spółkę zachowaniami np. niewywiązaniem się z obowiązku utrzymania tych urządzeń w należyłym stanie technicznym.

Mając powyższe na uwadze stwierdzić należy, iż postanowienia umowne, na mocy których AQUA SA zwalnia się z odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych oraz koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych mają uciążliwy charakter. Za niedopuszczalną należy bowiem uznać sytuację, w której całe ryzyko niezrealizowania umowy o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków w następstwie wystąpienia ww. okoliczności obciążać będzie odbiorców usług.

Kolejną przesłanką niezbędną do stwierdzenia naruszenia zakazu, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jest wykazanie, że kwestionowane

warunki umowne przynoszą przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści. Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję określoną w ww. przepisie nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadnione korzyści powinny pozostawać w normalnym związku przyczynowym z narzuconymi kontrahentowi uciążliwymi warunkami umowy.

Nieuzasadnione korzyści mogą pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu. Należy podkreślić, iż sama możliwość wystąpienia skutków praktyki ograniczającej konkurencję (w tym przypadku faktycznego osiągnięcia przez AQUA SA nieuzasadnionych korzyści z tytułu realizacji uciążliwych warunków umownych) nie stanowi przeszkody dla stwierdzenia naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Dla bytu praktyki ograniczającej konkurencję określonej w tym przepisie nie jest bowiem konieczne wystąpienie negatywnego skutku w postaci eksploatacji pozycji rynkowej w warunkach ograniczonej konkurencji. Wystarczy, że zaistniało zagrożenie wystąpienia takiego skutku. Praktyką ograniczającą konkurencję jest już bowiem sama próba osiągnięcia przez przedsiębiorcę zajmującego pozycję dominującą na rynku określonego skutku³.

Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym, zgodnie z którym dla zaistnienia praktyki ograniczającej konkurencję istotne jest, aby skutki praktyki ograniczającej konkurencję mogły wystąpić na rynku (por. np. wyrok Sądu Antymonopolowego z dnia 23 czerwca 1999 r. sygn. akt XVII Ama 26/99). W wyroku z dnia 7 lipca 2004 r. sygn. akt XVII Ama 65/03 Sąd Okręgowy w Warszawie – Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów orzekł, iż nie jest konieczne udowodnienie faktycznego stosowania przez przedsiębiorcę praktyki monopolistycznej, ani też osiągnięcia z tego tytułu nieuzasadnionych korzyści. Z treści art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynika bowiem, że jej reżimowi podlegają nie tylko praktyki ograniczające konkurencję, które wywołały bądź aktualnie wywołują skutki na terenie Polski, ale również praktyki, które choćby tylko hipotetycznie mogą wywoływać takie skutki. Podobne stanowisko wyraził wcześniej Sąd Najwyższy, który w wyroku z dnia 12 maja 1997 r. sygn. akt I CKN 114/97 wskazał, że istota rozpoznawanej sprawy nie sprowadza się do tego, czy przedsiębiorca, któremu postawiono zarzut naruszenia ustawy antymonopolowej odnosi korzyści z całości prowadzonej działalności gospodarczej, lecz do tego, czy w zawieranych umowach zastrzega sobie nieuzasadnione korzyści. Organ antymonopolowy ma zatem obowiązek oceniać zachowania przedsiębiorcy od strony skutków, jakie zachowania te mogą nawet hipotetycznie wywołać na rynku.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy stwierdzić należy, iż wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej AQUA SA w każdym przypadku pogorszenia jakości świadczonych usług na skutek braku wody na ujęciu, przerw w zasilaniu urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w energię elektryczną bądź przeprowadzenia awaryjnych napraw jest dla niej bez wątpienia korzystne. Postanowienia te sprawiają bowiem, że Spółka nie musi liczyć się z koniecznością wypłacenia odszkodowania swojemu kontrahentowi w sytuacji, gdy zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności kontraktowej byłaby do tego zobowiązana. Możliwość uniknięcia odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy i wypłaty odbiorcom ewentualnego odszkodowania uznać zatem należy za nieuzasadnioną korzyść po stronie przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego.

W okolicznościach przedmiotowej sprawy zostały zatem spełnione wszystkie przesłanki, o których mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wymagane

³ por. E. Modzelewska – Wąchal, *Ustawa o ochronie ...* – op.cit., s. 97.

do uznania postawionego AQUA SA zarzutu za uzasadniony. Warunki umów o zaopatrzenie w wodę i umów odprowadzanie ścieków, zgodnie z którymi usługodawca nie ponosi odpowiedzialności za przerwy w świadczeniu usług bądź pogorszenie ich jakości spowodowane: brakiem wody na ujęciu, przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych, koniecznością przeprowadzenia niezbędnych awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych są odbiorcom usług narzucane, mają uciążliwy charakter oraz wiążą się z możliwością uzyskania przez AQUA SA nieuzasadnionych korzyści. Należy podkreślić, że powyższe stanowisko znajduje potwierdzenie w orzecznictwie antymonopolowym. W wyroku z dnia 9 października 2006r. sygn. akt VI ACa 196/06 Sąd Apelacyjny uznał, że praktyka hurtowego dostawcy wody polegająca na narzucaniu odbiorcom warunków umów o dostarczanie wody przewidującymi, że nie ponosi on odpowiedzialności za ograniczenia w dostawie wody wywołane brakiem wody na ujęciu oraz przerwami w zasilaniu urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych w energię elektryczną stanowi przejaw nadużycia pozycji dominującej na rynku w rozumieniu art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej.

W tym miejscu odnieść należy się również do wyrażonego przez AQUA SA w toku prowadzonego postępowania antymonopolowego stanowiska, w którym Spółka – ustosunkowując się do rozpatrywanego zarzutu – podniosła, że zapisy o wyłączeniu odpowiedzialności przedsiębiorstwa znajdują w się zatwierdzonych przez rady gmin *Regulaminach dostarczania wody i odprowadzania ścieków* (jak już podniesiono w treści *Regulaminów* obowiązujących w gminach Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Porąbka, Szczyrk, Wilkowice, Kozy i Wilamowice zamieszczone jest postanowienie przewidujące, że przedsiębiorstwo nie ponosi odpowiedzialności za szkody powstałe w związku z wstrzymaniem lub ograniczeniem świadczenia usług wówczas, gdy przerwa lub ograniczenie świadczenia usług, wynikały z konieczności przeprowadzenia niezbędnych planowanych lub awaryjnych napraw urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych). Ustosunkowując się do powyższego należy wskazać, że fakt zatwierdzenia przez rady gmin stosowanych przez przedsiębiorstwo *Regulaminów* nie pozbawia organu antymonopolowego prawa do oceny ich postanowień, zważywszy że stanowią one integralną część zawieranych przez Spółkę umów i kształtują prawa i obowiązki stron umowy, a także biorąc pod uwagę, iż to przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne opracowuje tekst *Regulaminu*, który zatwierdzany jest jedynie uchwałą rady gminy.

Zgodnie z art. 9 ustawy o ochronie i konsumentów, organ antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującą zaniechanie jej stosowania, jeżeli stwierdzi naruszenie zakazu określonego w art. 8 tej ustawy. W okolicznościach przedmiotowej sprawy stwierdzone zostało, iż Spółka naruszyła zakaz nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym określony w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Jednocześnie wskazać należy, że nie istnieją w rozpatrywanej sprawie przesłanki pozwalające na stwierdzenie, że AQUA zaprzestała stosowania przedmiotowej praktyki. Spółka wycofała wprawdzie z obrotu wzorce umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zawierające sporne postanowienia, jednakże w obrocie nadal funkcjonują umowy zawarte z wykorzystaniem tych wzorców (według stanu na dzień 31 lipca 2007r. było to [...] umów o zaopatrzenie w wodę i ponad [...] umów o odprowadzanie ścieków). W ocenie organu antymonopolowego przesłanką pozwalającą na przyjęcie, że stwierdzona praktyka została zaprzestana byłoby doprowadzenie do stanu, w którym ze wszystkimi kontrahentami Spółki zawarte zostałyby umowy nie zawierające spornych postanowień. Stanowisko takie znajduje potwierdzenie w wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 16 kwietnia 2007 r. sygn. akt XVII Ama 53/06, w którym wskazano, że brak zmiany treści wszystkich zawartych umów, wyklucza uznanie, że przedsiębiorca zaniechał praktyk ograniczających konkurencję określonych w art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej, pomimo że dokonano zmian w treści stosowanych w obrocie gospodarczym wzorców. Ponadto w kontekście oceny, czy nastąpiło zaniechanie stwierdzonej praktyki podkreślenia wymaga, że warunek umowny przewidujący, że spółka nie ponosi odpowiedzialności za przerwy lub ograniczenia w świadczeniu usług wywołane koniecznością przeprowadzenia niezbędnych napraw urządzeń wodociągowych

i kanalizacyjnych nadal zawarty jest w treści zawieranych przez Spółkę umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, gdyż zamieszczony jest w niektórych, obowiązujących na terenie działalności Spółki *Regulaminach dostarczania wody i odprowadzania ścieków* stanowiących integralną część umów.

Z uwagi na powyższe należało orzec jak w punkcie I.1. sentencji niniejszej decyzji.

I.2. W niniejszym postępowaniu antymonopolowym AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej postawiono zarzut nadużywania pozycji dominującej na rynku właściwym polegającego na narzucaniu odbiorcom usług uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków poprzez posługiwanie się w ich treści postanowieniem, zgodnie z którym w przypadku stwierdzenia obniżenia jakości lub obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie, odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości pobranej wody w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego, co stanowić może naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powyższe postanowienie umowne zamieszczone jest w treści umów o zaopatrzenie w wodę zawartych przez AQUA z wykorzystaniem wzorców umownych, które znajdowały się w obrocie okresie pomiędzy listopadem 2004 r. a wrześniem 2006 r. Ponadto warunek umowny o tożsamej treści (przewidujący, że maksymalna wysokość upustu jakościowego, jakiego może żądać odbiorca w razie dostaw wody o nienależytej jakości lub nieodpowiednim ciśnieniu wynosi maksymalnie 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia) zawarty jest w umowach, które Spółka zawarła w oparciu o wzorce, jakie znajdowały się w obrocie w okresie od 1994 r. do 2004 r.

Dla stwierdzenia stosowania przez AQUA SA praktyki ograniczającej konkurencję określonej w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zachodzi jak już podniesiono konieczność wykazania spełnienia przez tego przedsiębiorcę czterech przesłanek wynikających bezpośrednio z treści ww. przepisu, a mianowicie konieczne jest dowiedzenie, iż:

- przedsiębiorca zajmuje na rynku pozycję dominującą,
- przedsiębiorca narzuca określone warunki umów,
- mają one uciążliwy charakter,
- przynoszą narzucającemu je przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Jak wykazano we wcześniejszej części Decyzji AQUA SA zajmuje pozycję monopolisty naturalnego na rynku dostaw wody obejmującym swoim zasięgiem obszar gmin Bielsko – Biała, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Szczyrk i Wilkowice, Bestwina, Chybie, Czechowice – Dziedzice, Kęty, Kozy, Porąbka, Skoczów i Wilamowice oraz na rynku odprowadzania ścieków na terenie gmin Bielsko – Biała, Buczkowice, Jasienica, Jaworze, Szczyrk i Wilkowice. Dowiedziono również, iż w okolicznościach niniejszej sprawy ma miejsce narzucanie przez przedsiębiorcę odbiorcom usług warunków umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków (*vide* s. 16-19 niniejszej Decyzji). Dla stwierdzenia naruszenia zakazu określonego w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej konieczne jest zatem wykazanie, że analizowany warunek umowny dotyczący zasad obniżania należności z tytułu dostaw wody o nienależytej jakości ma uciążliwy charakter i przynosi przedsiębiorcy nieuzasadnione korzyści.

Analizując uciążliwość zakwestionowanego warunku umów o zaopatrzenie w wodę należy po pierwsze podnieść, że dostarczana przez dostawcę usług wodociągowych woda jest normalnym towarem, który powinien mieć odpowiednią jakość tak, aby nie została naruszona zasada ekwiwalentności świadczeń, zgodnie z którą odbiorcy usług powinni wносить opłaty wyłącznie za to, co jest przedmiotem umowy. Art. 5 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę nakłada na przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjne obowiązek dostarczania wody w wymaganej ilości pod odpowiednim ciśnieniem w sposób ciągły i niezawodny. Usługodawca zobowiązany jest zatem zapewnić dostawę wody pod odpowiednim ciśnieniem (określonym w treści umowy o zaopatrzenie w wodę) i o parametrach zgodnych z obowiązującymi przepisami dotyczącymi jakości wody

przeznaczonej do spożycia przez ludzi. W przypadku zaś dostarczania wody o jakości nie odpowiadającej wymogom określonym w umowie i przepisach prawa, a jednocześnie nieodpowiadającej założeniom kalkulacyjnym stanowiącym bazę dla ustalenia opłaty za wodę, nie ma podstaw prawnych dla domagania się przez przedsiębiorcę opłaty odpowiadającej dostawom spełniającym wymagane, a nie zachowane kryteria jakościowe. Stąd konieczność zawarcia w umowie odpowiednich zapisów przewidujących możliwość obniżenia należności z tytułu dostaw wody o pogorszonej jakości i nieodpowiednim ciśnieniu gwarantujących udzielenie upustu w wysokości adekwatnej do zaistniałych okoliczności z zachowaniem wspomnianej zasady ekwiwalentności świadczeń. W przypadku dostaw wody o pogorszonej jakości, należność za usługę powinna zostać obniżona proporcjonalnie do wartości zużytej wody z uwzględnieniem różnicy pomiędzy jakością wody, do dostarczania której przedsiębiorstwo jest zobowiązane a jakością wody faktycznie dostarczanej. Odbiorca nie powinien być bowiem zobligowany do ponoszenia kosztów usługi, która nie została na jego rzecz wykonana; innymi słowy nie powinien być zobowiązany do uiszczenia zapłaty za wodę złej jakości w takiej wysokości, jaką musiałby uiścić w przypadku dostarczenia wody spełniającej normy jakościowe. Wartość, o jaką należność za wodę złej jakości powinna zostać obniżona winna zatem uwzględniać stopień jej zanieczyszczenia determinujący możliwość wykorzystania wody na określone cele, a także faktyczną ilość zużytej przez odbiorcę usług wody.

W przedmiotowym przypadku, w razie dostarczenia wody o nieodpowiedniej jakości, należność za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia może zostać obniżona o maksymalnie 15% (a w przypadku umów o zaopatrzenie w wodę zawartych przez AQUA z wykorzystaniem wzorców umownych stosowanych przed listopadem 2004 r. – maksymalnie o 10%). Wysokość ta nie została uzależniona od stopnia odbiegania jakości wody od parametrów określonych w umowie. W związku z tym może dojść do sytuacji, w której nastąpi udzielenie upustu w wysokości odpowiadającej 15% bądź 10% należności za wodę dostarczoną odbiorcy w okresie zakłócenia, lecz jakość zużytej przez odbiorcę wody przemawiałaby za podwyższeniem wielkości upustu. Okoliczność, iż na podstawie zakwestionowanego zapisu umownego Spółka może ograniczać swoją odpowiedzialność finansową względem odbiorcy w przypadku, gdy świadczy usługi o obniżonej jakości stanowi o uciążliwości przyjętego w umowach zawartych przez AQUA SA sposobu ustalania wielkości bonifikaty.

Jak już podniesiono, prawo odbiorcy do domagania się upustu jakościowego stanowi o istocie istniejącej w prawie cywilnym zasady ekwiwalentności świadczeń, z której wynika, iż zapłata przysługuje przedsiębiorcy proporcjonalnie do jakości i ilości dostarczanej usługi. Upust stanowi więc „dopełnienie niepełnego świadczenia dostawcy poprzez odpowiednie obniżenie wartości świadczenia pieniężnego w celu przywrócenia ekwiwalentności świadczeń stron w umowie wzajemnej”⁴. To względem zachowanie wymogu ekwiwalentności wzajemnych świadczeń przemawia za dopuszczeniem stosownego do okoliczności obniżenia opłat, kwota upustów powinna zaś, jak już podniesiono, uwzględniać istniejące okoliczności. Oznacza to, że powinna być adekwatna do stopnia odbiegania jakości wody od obowiązujących norm i współmierna do stopnia możliwości jej wykorzystania. Określenie przez dostawcę z góry maksymalnego wskaźnika upustów nie czyni powyższemu zadość, a tym samym narusza zasadę ekwiwalentności świadczeń⁵. W związku z powyższym stosowanie w umowach postanowienia w sposób arbitralny określającego górną granicę upustu, jakiego może żądać odbiorca z tytułu dostawy wody o nienależytej jakości ma w ocenie organu antymonopolowego uciążliwy charakter.

Osiągane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję nieuzasadnione korzyści są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów narzuconych kontrahentom w relacjach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń uczestników umowy

⁴ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego z dnia 11 marca 2002 r. sygn. akt XVII Ama 52/01.

⁵ Wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Antymonopolowego z dnia 14 czerwca 1995 r. sygn. akt XVII Amr 8/95

i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Nieuzasadniona korzyść odnoszona przez AQUA SA w przedmiotowym przypadku wynika z możliwości pobierania opłat za wodę o pogorszonej jakości w wysokości ustalonej dla dostaw wody spełniającej wymogi jakościowe, a więc z naruszeniem wspomnianej zasady ekwiwalentności świadczeń stron umowy. Uwzględniono wprawdzie w umowach możliwość obniżenia należności z tytułu dostaw wody o pogorszonej bądź nieodpowiedniej jakości, jednakże na jednostronnie i beznegocjacyjnie określonym maksymalnym poziomie 15% ceny dostarczonej w okresie trwania zakłócenia wody. W sytuacji, gdy ten akurat poziom nie będzie adekwatny do jakości i ilości dostarczonej wody, a więc nieekwiwalentny do stopnia możliwości jej wykorzystania ze względu na złą jakość bądź brak możliwości jakiegokolwiek wykorzystania, przedsiębiorstwo może uzyskać kosztem kontrahentów dodatkową korzyść. Umowne ułożenie stosunków między stronami w zakresie ustalania upustów jakościowych winno uwzględniać zatem sygnalizowane wcześniej okoliczności, tak żeby system upustów zapewniał bieżącą ekwiwalentność wzajemnych świadczeń.

Jak wskazano we wcześniejszej części decyzji dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję nie jest konieczne, aby przedsiębiorca zajmujący na rynku pozycję dominującą faktycznie uzyskiwał nieuzasadnione korzyści z tytułu uciążliwych warunków umów. Wystarczająca jest już sama możliwość wystąpienia na rynku skutków praktyki ograniczającej konkurencję. Dla stwierdzenia naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej istotne jest nie to, czy przedsiębiorca rzeczywiście osiąga korzyści kosztem słabszych kontrahentów, ale to, czy w treści umowy takie korzyści sobie zastrzega. Nieuzasadnione korzyści mogą bowiem pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia umowy lub też w okresie późniejszym, gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu.

Mając powyższe na uwadze uznać należy, że narzucanie przez AQUA SA odbiorcom usług postanowienia umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, w myśl którego w przypadku stwierdzenia obniżenia jakości lub obniżenia ciśnienia dostarczanej wody w stosunku do zagwarantowanego w umowie, odbiorcy usług przysługuje upust polegający na obniżeniu o 15% ilości wody pobranej w okresie trwania zakłócenia, obliczonej proporcjonalnie do okresu obrachunkowego narusza zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Przedmiotowy zapis ma bowiem uciążliwy charakter i wiąże się z możliwością osiągnięcia nieuzasadnionych korzyści przez przedsiębiorcę. Powyższe odnosi się również do postanowienia umownego, stosownie do którego maksymalny upust przysługujący odbiorcom w razie dostawy wody o nienależytej jakości lub nieodpowiednim ciśnieniu wynosi 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia, które to postanowienie zamieszczone jest w części umów, jakie AQUA posiada zawarte z odbiorcami usług (tj. umów o zaopatrzenie w wodę zawartych w oparciu o wzorce stosowane w okresie od 1994r. do 2004r.). Dyspozycja tego postanowienia mieści się bowiem w dyspozycji postanowienia o treści zakwestionowanej w toku przedmiotowego postępowania. Jeżeli bowiem niedopuszczalne jest stosowanie przez Spółkę maksymalnego upustu jakościowego w wysokości odpowiadającej 15% należności za wodę pobraną przez odbiorcę w okresie zakłócenia to zgodnie z zasadą *a minori ad maius* tym bardziej niedopuszczalne jest stosowanie upustu w niższej wysokości tj. 10% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia.

W tym miejscu wskazać również należy, iż nie zasługuje na uwzględnienie przedstawione przez AQUA SA stanowisko, iż podstawą do zamieszczenia w umowach zakwestionowanych w ramach przedmiotowego zarzutu postanowień umownych są obowiązujące na obszarze jej działalności *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Jak ustalono, część przedmiotowych *Regulaminów* przewiduje, że w przypadku stwierdzenia obniżenia jakości lub ciśnienia dostarczanej wody Odbiorcy przysługuje upust na zasadach określonych w umowie. *Regulaminy* nakładają zatem na przedsiębiorstwo obowiązek zamieszczenia w treści umów o zaopatrzenie w wodę postanowień dotyczących zasad obniżania należności z tytułu dostawy wody o pogorszonej jakości. Realizacja przez Spółkę przedmiotowych postanowień *Regulaminów* nie może jednak odbywać się

z naruszeniem przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów oraz zasady ekwiwalentności świadczeń.

W przedmiotowej sprawie nie zaistniały ponadto podstawy do stwierdzenia, że Spółka zaprzestała stosowania na rynku stwierdzonej praktyki ograniczającej konkurencję. Jak ustalono w toku postępowania do treści aktualnie zawieranych przez Spółkę umów wprowadzono postanowienie przewidujące, że wartość upustu (ustalonego w wysokości 15% należności za wodę dostarczoną w okresie trwania zakłócenia) może zostać podwyższona adekwatnie do zaistniałych okoliczności z zachowaniem zasady ekwiwalentności świadczeń. Zważyć jednak należy, iż w obrocie nadal funkcjonują umowy o zaopatrzenie w wodę zawarte z wykorzystaniem poprzednio obowiązujących wzorców umownych, które nie zawierają ww. postanowienia umownego. Dotyczy to około [...] umów o zaopatrzenie w wodę, w których zawarte jest postanowienie przewidujące maksymalny upust w wysokości odpowiadającej należności za 15% ilości wody dostarczonej w czasie trwania zakłócenia oraz około [...] umów, w których przewidziano maksymalny upust w wysokości 10%. Jak już podniesiono we wcześniejszej części niniejszej decyzji stwierdzenie, że wprowadzony został do stosowania nowy wzorzec umowny nie zawierający postanowień zakwestionowanych jako sprzeczne z art. 8 ust. 2 pkt 6 ustawy antymonopolowej nie jest wystarczającą przesłanką do uznania, że nastąpiło zaniechanie praktyki ograniczającej konkurencję określonej w tym przepisie w sytuacji, gdy nie została zmieniona treść wszystkich umów zawartych przed datą wprowadzenia nowego wzorca. Uzasadnione jest zatem w okolicznościach przedmiotowej sprawy wydanie na podstawie art. 9 ustawy antymonopolowej Decyzji zawierającej zakaz zaniechania stwierdzonego naruszenia.

Stąd należało orzec jak w punkcie I.2. sentencji niniejszej decyzji.

I.3. Kolejną praktyką ograniczającą konkurencję, której stosowanie zarzucono AQUA SA w niniejszym postępowaniu antymonopolowym jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym polegające na bezpośrednim narzucaniu odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzenie ścieków postanowieniami przewidującymi, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez Odbiorcę usług stosownego zabezpieczenia polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłat, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków, co może stanowić naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej. Powyższe postanowienie umowne zamieszczone jest w treści umów o zaopatrzenie w wodę oraz umów o odprowadzanie ścieków zawartych z odbiorcami w oparciu o wzorce umowne, jakie znajdowały się w obrocie w okresie od listopada 2004 r. do września 2006 r.

Stosownie do art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym polegające na bezpośrednim narzucaniu nieuczciwych cen, w tym cen nadmiernie wygórowanych albo rażąco niskich, odległych terminów płatności lub innych warunków zakupu lub sprzedaży towarów.

Dla stwierdzenia praktyki ograniczającej konkurencję, której stosowanie zarzucono AQUA SA konieczne jest zatem wykazanie, iż:

- przedsiębiorca zajmuje na rynku pozycję dominującą,
- przedsiębiorca ten w sposób bezpośredni lub pośredni narzuca określone warunki sprzedaży towarów,
- warunki te mają nieuczciwy charakter.

We wcześniejszej części decyzji wykazano, że AQUA SA zajmuje pozycję dominującą na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę oraz rynku odprowadzania ścieków. Dowiedziono również, iż przedsiębiorca narzuca w sposób bezpośredni zakwestionowane w ramach rozpatrywanego zarzutu

warunki zakupu lub sprzedaży towarów tj. warunki umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków (*vide* s. 16-19 uzasadnienia Decyzji). O bezpośrednim narzucaniu tych warunków świadczy fakt, iż Spółka zawiera umowy w sposób adhezyjny oraz fakt, iż odmówiła jednemu z kontrahentów wykreślenia analizowanego warunku z treści umowy. Spółka odpowiedziała bowiem negatywnie na propozycję usunięcia tego zapisu z treści umowy zgłoszoną przez odbiorcę argumentującego, że pozostawia on do wyłącznej oceny AQUA SA stwierdzenie, czy wystąpiły warunki uzasadniające zażądanie przez Spółkę dodatkowego zabezpieczenia ewentualnych roszczeń (dowód: karty nr 1505-1511).

W związku z powyższym dla stwierdzenia, iż naruszony został zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej konieczne jest zatem wykazanie, że zakwestionowany warunek sprzedaży usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków ma nieuczciwy charakter.

Art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej zakazuje przedsiębiorcom zajmującym na rynku pozycję dominującą narzucania kontrahentom nieuczciwych warunków zakupu lub sprzedaży towarów. Zakazem powyższym objęte są wszystkie warunki, zarówno te przedmiotowo – istotne dla bytu umów, jak i pozostałe, jeżeli uznane mogą być za nieuczciwe. Ocena, czy dany warunek może być uznany za nieuczciwy, dokonywana musi być przede wszystkim na tle przepisów odrębnych regulujących dany rodzaj umowy, jak również zasad współżycia społecznego i ustalonych zwyczajów⁶.

W ww. przepisie ustawodawca penalizuje narzucanie przez przedsiębiorcę nieuczciwych warunków umowy, ale nie wskazuje bliższych kryteriów odróżniających warunki umowy nieuczciwe od innych warunków stosowanych w obrocie. Ustawa nie wprowadza bowiem żadnych jednoznacznych kryteriów jakościowych pozwalających na dokonywanie oceny, czy dane warunki są „uczciwe” czy „nieuczciwe”. W związku z powyższym ocena, czy dane warunki są nieuczciwe należy do orzecznictwa. W praktyce ocena ta dokonywana powinna być na podstawie wyważenia interesów stron umowy z uwzględnieniem ekwiwalentności świadczeń, z uwzględnieniem celów ustawy antymonopolowej⁷.

Identyfikacja nieuczciwego warunku umownego powinna być dokonywana przez pryzmat celów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wyrażonych w art. 1 ust. 1 tej ustawy. Zgodnie z tym przepisem ww. ustawa ma na celu między innymi podejmowaną w interesie publicznym ochronę interesów przedsiębiorców i konsumentów. Pozwala to przyjąć, iż nadużyciem pozycji dominującej wyrażającym się w narzucaniu kontrahentom nieuczciwych warunków zakupu lub sprzedaży towarów są zachowania, które oddziałują na ich interesy (w tym interesy konsumentów) w stopniu niemożliwym do zaistnienia w przypadku, gdyby podejmujący je przedsiębiorca (dominant) działał w warunkach wolnej konkurencji. Należy zatem rozważyć, czy działania monopolisty wymuszają na jego kontrahentach uczestnictwo w rynku na zasadach narzuconych i mniej korzystnych, niżby to wynikało z działania nieskrępowanych mechanizmów rynkowych w warunkach istnienia konkurencji.

Z brzmienia analizowanego warunku sprzedaży usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków wynika, że AQUA SA uzależnia świadczenie usług dostawy wody lub odbioru ścieków na rzecz kontrahenta, który nie dotrzymał terminu płatności od złożenia przez niego stosownego zabezpieczenia w postaci weksla, przedpłaty, kaucji, poręczenia lub innych zabezpieczeń, niewymienionych w treści umowy. Oznacza to, iż jeśli odbiorca nie uiszcza należności terminowo i nie zgodzi się złożyć wymaganego przez dostawcę usług „stosownego zabezpieczenia”, Spółka może wstrzymać świadczenie usług na jego rzecz (tj. odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne).

Oceniając „nieuczciwość” przedmiotowego warunku, należy po pierwsze przeanalizować jego treść w świetle przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, która jest aktem prawnym

⁶ Por. E. Modzelewska – Wąchal *Ustawa o ochronie ...* - op.cit., s. 104.

⁷ Ibidem, s. 100-101.

szczegółowo określającym zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zbiorowego odprowadzania ścieków. Art. 8 ust. 1 pkt 1-4 ww. ustawy określa szczegółowo, w jakich okolicznościach przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne uprawnione jest do odcięcia dostaw wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego. Zgodnie z tym przepisem odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego może nastąpić wówczas, gdy:

- 1) *przyłącze wodociągowe lub przyłącze kanalizacyjne wykonano niezgodnie z przepisami prawa;*
- 2) *odbiorca usług nie uiścił należności za pełne dwa okresy obrachunkowe, następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty;*
- 3) *jakość wprowadzanych ścieków nie spełnia wymogów określonych w przepisach prawa lub stwierdzono celowe uszkodzenie albo pominięcie urządzenia pomiarowego;*
- 4) *został stwierdzony nielegalny pobór wody lub nielegalne odprowadzanie ścieków, to jest bez zawarcia umowy, jak również przy celowo uszkodzonych albo pominiętych wodomierzach lub urządzeniach pomiarowych.*

Formułując powyższy przepis ustawodawca nie posłużył się sformułowaniem „w szczególności” lub podobnym. Oznacza to, że katalog okoliczności, które stanowią podstawę do wstrzymania świadczenia usług ma charakter zamknięty, który nie może być dowolnie i arbitralnie rozszerzany przez przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne w treści umowy. Odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego może nastąpić zatem tylko wówczas, gdy wystąpi jedna z przesłanek określonych w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

W ocenie organu antymonopolowego brzmienie postanowienia umownego, zgodnie z którym w razie niedotrzymania terminu zapłaty przez odbiorcę przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez odbiorcę usług „stosownego zabezpieczenia” nie znajduje odzwierciedlenia w brzmieniu art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Zdarzenia, o których mowa w hipotezach powołanego przepisu nie obejmują bowiem sytuacji, w której w przypadku nieterminowego uiszczenia należności przez odbiorcę i niezłożenia przez niego – na żądanie dostawcy – „stosownego zabezpieczenia” może nastąpić odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego. Oznacza to, że kwestionowane postanowienie umowne statuuje możliwość przekroczenia przez AQUA SA jej ustawowych kompetencji jako dostawcy usług wodociągowych i kanalizacyjnych. Postanowienie to przewiduje bowiem możliwość podjęcia działań powodujących odcięcie dostaw wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego w sytuacjach, które powyższym przepisem nie są objęte.

Ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę ściśle określa tryb postępowania przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego w przypadku, gdy odbiorca nie wykonuje obowiązku polegającego na terminowym uiszczeniu należności. Ustawa przewiduje możliwość wstrzymania świadczenia usług w przypadku naruszenia tego obowiązku, jednakże wyłącznie po spełnieniu ściśle określonych warunków. Pierwszym z nich jest doręczenie odbiorcy upomnienia w sprawie uregulowania zaległych należności. Drugim z nich jest natomiast upływ pełnych dwóch okresów obrachunkowych następujących pod dniu otrzymania upomnienia, o którym mowa powyżej.

Z brzmienia analizowanego warunku umowy nie wynika natomiast, że przesłanki powyższe muszą zostać spełnione. Postanowienie to przewiduje bowiem, że w przypadku niedotrzymania terminu płatności przez odbiorcę (a więc również wówczas, gdy należność wpłynęła na konto dostawcy, jednakże po wyznaczonym terminie płatności) przedsiębiorstwo może zażądać od odbiorcy „stosownego zabezpieczenia”, a w razie jego niezłożenia – wstrzymać świadczenie usług. Zakwestionowany warunek sprzedaży przez AQUA SA usług wodociągowych i kanalizacyjnych stoi zatem wprost w sprzeczności z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, co dowodzi jego nieuczciwego charakteru. Uzależniając dalsze świadczenie usług – w przypadku nieterminowego uiszczenia należności przez odbiorcę – od złożenia przez niego stosownego zabezpieczenia, przedsiębiorca dopuszcza bowiem możliwość odcięcia dostaw wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego w przypadku, który wykracza poza zamknięty katalog okoliczności określone w ww. przepisie. Nieuczciwość tego warunku umownego wynika więc bezpośrednio

z niezgodności rozwiązania przyjętego w treści zawieranych umów z art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę. Kwestionowany zapis wprowadza zatem odbiorców w błąd co do uprawnień i obowiązków spoczywających na przedsiębiorcy w zakresie możliwości odcięcia dostaw wody i zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego.

Abstrahując od bezprawności analizowanego postanowienia umownego, dokonując oceny jego nieuczciwego charakteru, należy mieć również na względzie niejednoznaczność użytych w nim sformułowań. Zgodnie z jego treścią „... przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez Odbiorcę usług stosownego zabezpieczenia polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksla, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach ...”. W zapisie tym przedsiębiorca wymieniając katalog możliwych do zastosowania zabezpieczeń swoich roszczeń posłużył się określeniem „między innymi”. Stosowane przez Spółkę postanowienie podaje tylko przykładową listę zabezpieczeń, których może ona zażądać od odbiorcy, który dokonał wpłaty należności po terminie, o czym świadczy użycie sformułowania „między innymi”. Oznacza to, że w momencie zawierania umowy odbiorca usług nie jest w stanie ustalić, jakich dokładnie zabezpieczeń może żądać od niego przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne w przypadku niedotrzymania terminu płatności. Nie dowiaduje się zatem, jakie dokładnie konsekwencje grożą mu za niedotrzymanie terminu płatności i jakich zachowań może oczekiwać od dostawcy usług w takich sytuacjach. Zawarcie tylko przykładowej listy zabezpieczeń, może skutkować tym, że przedsiębiorca w trakcie realizacji umowy decydować będzie o formach żądanych zabezpieczeń swoich roszczeń, co jest dla odbiorców dodatkową uciążliwością (niezależnie od tego, że samo żądanie takiego zabezpieczenia w świetle przepisów ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę jest pozbawione podstaw prawnych).

Ponadto nieczytelne są kryteria pozwalające na uznanie, że zachodzą przesłanki do żądania dodatkowego zabezpieczenia od odbiorcy usług. Z treści umowy wynika, że może to nastąpić, jeżeli ma miejsce łączne spełnienie dwóch przesłanek: niedotrzymanie terminu płatności oraz „zaistnienie poważnego ryzyka, że odbiorca nie będzie realizował swoich obowiązków, co wynika z oceny statusu odbiorcy lub stanu wcześniejszych relacji między stronami”. Nieznane pozostają przy tym kryteria, w oparciu o które przedsiębiorca dokona oceny ryzyka niedotrzymywania zobowiązań przez kontrahenta. Nieprecyzyjność tych sformułowań prowadzić może do sytuacji, w której Spółka stosować będzie analizowany zapis w sposób całkowicie uznaniowy i dowolny, w oparciu o tylko jej znane kryteria. Nieuczciwość zakwestionowanego warunku wynika również z tego, iż uzależnia ono spełnienie świadczenia od okoliczności zależnych wyłącznie od woli Spółki i przyznaje jej prawo do dokonywania w sposób arbitralny wiążącej interpretacji treści umowy. AQUA sama może decydować, które zachowania odbiorców spełniają przesłanki określone w analizowanym zapisie umownym, nie informując ich na etapie zawarcia umowy w sposób wyczerpujący, jakie dokładnie okoliczności rodzić mogą tak poważne dla odbiorców skutki, jak możliwość zażądania przez Spółkę stosownych zabezpieczeń pod groźbą wstrzymania dostawy wody lub odbioru ścieków.

Tak więc oprócz tego, że kwestionowany warunek nosi znamiona bezprawności, godzi również w interesy odbiorców (w szczególności konsumentów, którzy są najsłabszymi uczestnikami obrotu gospodarczego), gdyż nie są oni w stanie ustalić, co konkretnie grozi im za niedotrzymanie terminu zapłaty, jakie zabezpieczenia Spółka może zastosować w takiej sytuacji oraz jakie konkretnie okoliczności uzasadniają zastosowanie powyższych rozwiązań. W efekcie świadczenie usług dostawy wody i odprowadzania ścieków uzależnione jest w znacznej mierze wyłącznie od woli przedsiębiorcy, który stosować może analizowany zapis w sposób arbitralny, w oparciu o autorytarnie ustalone kryteria..

Wydaje się, że dla pełnej oceny analizowanego warunku umownego pod kątem nadużywania przez AQUA S.A. pozycji dominującej na rynku właściwym (biorąc pod uwagę jego niejasność oraz dużą dowolność po stronie przedsiębiorcy w zakresie interpretowania jego treści), należy również rozpatrzyć kwestię, czy przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne, które odcięło dostawę wody lub zamknęło przyłącze kanalizacyjne względem odbiorcy na podstawie art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę ma prawo uzależniać wznowienie usług na jego rzecz od

złożenia „stosownego zabezpieczenia”, o jakim mowa w treści zakwestionowanego postanowienia (np. weksła, poręczenia, kaucji itp.) w sytuacji, gdy ustaną przyczyny będące podstawą wstrzymania świadczenia usług. W ocenie organu antymonopolowego odpowiedź na powyższe pytanie jest negatywna. W sytuacji, gdy usunięte zostaną przyczyny powodujące odcięcie dostawy wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego Spółka jest bezwzględnie zobowiązana do wznowienia usług dostarczania wody i odprowadzania ścieków i nie może uzależniać ich świadczenia od dodatkowych okoliczności. Skoro bowiem art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę mówi, w jakich przypadkach dostawca usług może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne to z przepisu tego wynika *a contrario*, iż ustanie wymienionych w nim okoliczności prowadzić powinno do wznowienia świadczenia usług bez dodatkowych obwarowań. Po usunięciu przyczyn, które spowodowały wstrzymanie świadczenia usług brak jest bowiem ustawowych przesłanek, które wskazywałyby na to, że odcięcie dostaw wody lub zamknięcie przyłącza kanalizacyjnego jest uzasadnione i powinno być kontynuowane. Zdaniem organu antymonopolowego z uwagi treść art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, zastosowania nie znajduje tutaj również art. 490 Kodeksu cywilnego dotyczący możliwości wstrzymania świadczenia wzajemnego. Zgodnie z tym przepisem, *Jeżeli jedna ze stron obowiązana jest spełnić świadczenie wcześniej, a spełnienie świadczenia przez drugą stronę jest wątpliwe ze względu na stan majątkowy, strona zobowiązana do wcześniejszego świadczenia może powstrzymać się z jego spełnieniem, dopóki druga strona nie zaoferuje świadczenia wzajemnego lub nie da zabezpieczenia*. Ze względu na szczególne uregulowania zawarte w przepisach regulujących zasady i warunki zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków, Spółka nie może ograniczać świadczenia usług na rzecz odbiorców, poza sytuacjami wymienionymi w art. 8 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Mając powyższe na uwadze organ antymonopolowy uznał, iż posługiwanie się w treści zawieranych z odbiorcami usług umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowieniem przewidującym, iż w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo uzależnienia świadczenia usług od złożenia przez Odbiorcę usług stosownego zabezpieczenia polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków stanowi naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. Powyższe postanowienie nosi bowiem znamiona nieuczciwości i wpływa na interesy odbiorców świadczonych przez Spółkę usług w sposób niemożliwy do zaistnienia w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru alternatywnego dostawcy usług. Zakwestionowane postanowienie nakłada na odbiorców ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Zachowanie takie tłumaczyć można jedynie eksploatacją przez Spółkę silnej pozycji dominującej zajmowanej na rynku kosztem jej odbiorców.

W ocenie organu antymonopolowego bez znaczenia dla zasadności powyższego rozstrzygnięcia pozostaje okoliczność, iż *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*, jakie do roku 2006 obowiązywały w niektórych gminach stanowiących obszar działalności Spółki (tj. w gminach Wilamowice, Wilkowice, Jaworze, Jasienica, Szczyrk, Kozy, Buczkowice i Bestwina oraz Porąbka) zawierały delegację do zamieszczenia w treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zakwestionowanego warunku (stanowiły one, że strony określają w umowie skutki niedotrzymania terminu zapłaty, które obejmują m.in. możliwość uzależnienia świadczenia usług od złożenia stosownego zabezpieczenia przez Odbiorcę usług polegającego między innymi na: wpłacie kaucji, złożeniu weksła, przedstawieniu poręczenia lub przedpłatach, w sytuacjach, gdy na podstawie oceny statusu Odbiorcy usług lub stanu wcześniejszych relacji między stronami można uznać, że istnieje poważne ryzyko, że Odbiorca usług nie będzie należycie realizował spoczywających na nim obowiązków). Jak już bowiem podniesiono brak jest przeszkód, aby organ antymonopolowy oceniał treść *Regulaminów dostarczania wody i odprowadzania ścieków*, które regulują stosunki pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo – kanalizacyjnym

a odbiorcą usług, z punktu widzenia naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej. Ponadto zaś wykonywanie postanowień *Regulaminu* nie może prowadzić do naruszenia przepisów o ochronie konkurencji i konsumentów i stosowania praktyk ograniczających konkurencję.

Organ antymonopolowy uznał również, iż brak jest w okolicznościach przedmiotowej sprawy podstaw do stwierdzenia zaniechania stosowania stwierdzonej praktyki ograniczającej konkurencję. W toku postępowania ustalono, iż sporny warunek umowny został wyeliminowany z treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zawieranych przez AQUA SA z wykorzystaniem wzorców aktualnie wykorzystywanych w obrocie gospodarczym. Spółka nie wykazała jednak, że został on usunięty z treści wszystkich umów, jakie posiada ona zawarte z odbiorcami usług. Część odbiorców, którzy zawarli umowy o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przed datą wprowadzenia nowych wzorców umownych do obrotu, nadal związani są postanowieniami umów, które zostały zakwestionowane w przedmiotowym postępowaniu. W obrocie nadal funkcjonują zatem umowy zawarte z wykorzystaniem wzorców umów poprzednio obowiązujących, co oznacza, że uzasadnione jest nałożenie na AQUA SA obowiązku zaniechania stwierdzonej praktyki ograniczającej konkurencję.

W związku powyższym orzeczono jak w punkcie I.3. sentencji niniejszej decyzji.

I.4. Czwartą praktyką ograniczającą konkurencję, które stosowanie zarzucono w niniejszym postępowaniu AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej jest naruszenie art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy antymonopolowej wyrażające się w nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków polegającym na bezpośrednim narzucaniu odbiorcom usług nieuczciwych warunków sprzedaży towarów poprzez posługiwanie się w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków postanowieniem przewidującym, że w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrotowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy. Powyższe postanowienie umowne zawarte jest w treści umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków zarówno tych zawartych z wykorzystaniem wzorców umownych, które znajdowały się w obrocie w okresie od listopada 2004 r. do września 2006 r., jak zawieranych w oparciu o aktualnie wykorzystywane wzorce.

Jak już podniesiono we wcześniejszej części decyzji, w celu stwierdzenia zarzucanej praktyki ograniczającej konkurencję należy wykazać, iż:

- przedsiębiorca zajmuje na rynku pozycję dominującą,
- przedsiębiorca w sposób bezpośredni lub pośredni narzuca określone warunki sprzedaży towarów,
- warunki te mają nieuczciwy charakter.

Jak wykazano we wcześniejszej części decyzji, AQUA SA zajmuje silną pozycję dominującą na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę oraz lokalnym rynku odprowadzania ścieków wyznaczanym przez zasięg eksploatowanej przez nią sieci wodociągowo – kanalizacyjnej. Wykazano również, iż przedsiębiorca narzuca w sposób bezpośredni warunki sprzedaży usług wodociągowych i kanalizacyjnych swoim odbiorcom (*vide* s. 16-19 niniejszej Decyzji), o czym świadczy adhezyjny charakter zawieranych umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków, a także okoliczność, iż Spółka odpowiedziała negatywnie na zgłoszoną przez jednego z odbiorców propozycję wyeliminowania z treści umowy zakwestionowanego w ramach analizowanego zarzutu postanowienia umownego (dowód: karta nr 1460). W celu stwierdzenia, że w okolicznościach przedmiotowej sprawy doszło do naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów należy wykazać, że warunek umowy, zgodnie z którym w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty przedsiębiorstwo ma prawo do skrócenia okresu obrotowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem odbiorcy usług i nie będzie stanowiło zmiany umowy, ma nieuczciwy charakter.

Na mocy zakwestionowanego postanowienia umownego AQUA SA dopuszcza możliwość zmiany okresu obrachunkowego, w jakim dokonywane są rozliczenia z tytułu usług zaopatrzenia w wodę bądź odbioru ścieków przy zastrzeżeniu, że zmiana taka jest skuteczna w przypadku pisemnego powiadomienia odbiorcy i nie jest traktowana jako zmiana warunków umowy.

Analizując powyższe zachowanie należy odnieść się po pierwsze do treści art. 6 ust. 3 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, który określa minimalny zakres postanowień, jaki zawierać powinna umowa, na podstawie której odbywa się dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków. Zgodnie z pkt 2 powołanego przepisu, umowa o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zawierać powinna postanowienia dotyczące m.in. terminów wzajemnych rozliczeń. Z powyższego jednoznacznie wynika, że postanowienia informujące o okresie rozliczeniowym tj. o terminach, w jakich dokonywane będą rozliczenia i wystawiane będą faktury z tytułu świadczonych usług powinny znajdować się w umowach o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków.

Skoro zatem okres rozliczeniowy powinien być określony w treści umowy (i tak jest w przypadku AQUA SA), to każda zmiana długości tego okresu stanowi zmianę treści umowy o dostarczanie wody lub odprowadzanie ścieków, która powinna być dokonana w odpowiedniej formie np. w formie aneksu do umowy. Biorąc zatem pod uwagę treść art. 6 ust. 3 pkt 2) ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę za niedopuszczalną i pozbawioną podstaw prawnych należy uznać sytuację, gdy modyfikacja istotnego warunku umowy w zakresie wzajemnych rozliczeń następuje w drodze jednostronnej decyzji dostawcy usług, poprzez pisemne powiadomienie odbiorcy o wprowadzonej zmianie, która nie wymaga jego formalnej chociażby akceptacji.

Zachowanie AQUA SA godzi zatem w prawne interesy odbiorców usług. Wynika to nie tylko z faktu, że Spółka bezpodstawnie przyznaje sobie prawo do arbitralnej zmiany okresu rozliczeniowego (który jest elementem umowy) bez konieczności zmiany samej umowy, ale również z faktu, że zakwestionowany zapis przewiduje *de facto* postanowienia, z którymi odbiorca usług nie miał szans zapoznać się przed zawarciem umowy. Godzi to zwłaszcza w interesy najsłabszych uczestników rynku, jakimi są konsumenci i narusza zasadę zapewnienia im możliwości zaznajomienia się szczegółowo z treścią umowy przed jej podpisaniem. Jest to tym bardziej istotne, że długość okresu obrachunkowego przekłada się bezpośrednio na inne warunki umowne związane z uprawnieniami Spółki do odcięcia dostawy wody lub zamknięcia przyłącza kanalizacyjnego. Zgodnie bowiem z art. 8 ust. 1 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków, przedsiębiorstwo wodociągowe – kanalizacyjne może odciąć dostawę wody lub zamknąć przyłącze kanalizacyjne, jeżeli odbiorca nie uiszczył należności z pełne dwa okresy obrachunkowe następujące po dniu otrzymania upomnienia w sprawie uregulowania zaległej opłaty. Skrócenie okresu obrachunkowego przekłada się zatem automatycznie na modyfikację innych warunków umownych i zaburza konstrukcję całej umowy. Nie zasługują na uwzględnienie przy tym wyjaśnienia AQUA SA złożone w toku postępowania antymonopolowego, iż przyznanie sobie prawa do jednostronnej zmiany okresu obrachunkowego w przypadku, gdy odbiorca przekroczy termin płatności o więcej niż 30 dni ma chronić interesy klientów rzetelnie wywiązujących się ze swoich obowiązków (dowód: karta nr 15). Ochrona klientów, którzy terminowo wywiązują się z płatności nie może bowiem odbywać się z naruszeniem prawa oraz interesów innych odbiorców usług.

Okoliczność, iż dostawca usług w treści umów zapewnia sobie prawo do arbitralnego skracania okresów obrachunkowych bez konieczności zmiany w tym zakresie treści umowy, prowadzi zatem po stronie odbiorców usług do niepewności obrotu gospodarczego, a także narusza ich prawo do otrzymania za pośrednictwem umowy informacji o terminach wzajemnych rozliczeń, który to wymóg wynika z ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę.

Jak już podniesiono, identyfikacja, czy doszło do nadużycia pozycji dominującej na gruncie art. 8 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów powinna być dokonana poprzez cele tej ustawy wyrażone w art. 1 ust. 1. Przepis ten pozwala na przyjęcie, iż nadużyciem pozycji

dominującą są zachowania, które oddziałują na interesy odbiorców dominanta w stopniu niemożliwym do zaistnienia w przypadku, gdyby dominant działał w warunkach konkurencji. Źródłem analizowanych działań podejmowanych przez AQUA S.A jest niewątpliwie jego siła rynkowa. Pozwala ona dyktować odbiorcom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdy by na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru najkorzystniejszej oferty. Przedsiębiorca działa w przekonaniu, że może dowolnie ustalać warunki świadczenia usług na rzecz konsumentów, którzy nie mają możliwości skorzystania z alternatywnego źródła dostaw wody i odprowadzania ścieków. W efekcie przedsiębiorca jest w stanie dyktować takie warunki, które są w obiektywny sposób nierównoprawne. W przedmiotowym przypadku sprowadza się to do naruszenia prawnych interesów swoich odbiorców pojmowanych jako prawo do uzyskania w treści umów wymaganej prawem informacji o terminach wzajemnych rozliczeń, jakich wystawiane będą faktury za świadczone usługi.

Na uwzględnienie nie zasługuje również argument AQUA SA, iż podstawą do zamieszczenia w umowach zapisu przewidującego możliwość skrócenia okresu obrotowego bez konieczności zmiany umowy w przypadku niedotrzymania terminu zapłaty, są *Regulaminy dostarczania wody i odprowadzania ścieków*. Jak ustalono w toku postępowania *Regulaminy* obowiązujące w gminach Bielsko – Biała, Bestwina, Buczkowice, Czechowice – Dziedzice, Jasienica, Jaworze, Kozy, Porąbka, Szczyrk, Wilkowice oraz Wilamowice przewidują, że *Strony określają w umowie skutki niedotrzymania terminu zapłaty, które obejmują (...): dokonanie przez Przedsiębiorstwo skrócenia okresu obrotowego, co nastąpi za pisemnym powiadomieniem Odbiorcy i nie będzie stanowiło zmiany umowy*. Fakt, iż w treści *Regulaminów* zawarte są postanowienia uprawniające AQUA SA do zamieszczenia w treści umów o zaopatrzenie w wodę lub odprowadzanie ścieków zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu warunku nie pozbawia organu antymonopolowego prawa do jego oceny z punktu widzenia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, biorąc pod uwagę, iż *Regulaminy* będące integralną częścią zawieranych umów, określają prawa i obowiązki dostawcy i odbiorcy usług dostawy wody i odbioru ścieków.

Stosownie do art. 9 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w przypadku stwierdzenia naruszenia przez przedsiębiorcę zakazu, o jaki mowa w art. 8 tej ustawy, organ antymonopolowy wydaje decyzję o uznaniu praktyki za ograniczającą konkurencję i nakazującą zaniechanie jej stosowania. W okolicznościach przedmiotowej sprawy odnoszących się do rozpatrywanego zarzutu ustalono, że Spółka w aktualnie zawieranych umowach o zaopatrzenie w wodę i umowach o odprowadzanie ścieków nadal posługuje się zakwestionowanym w jego ramach postanowieniem umownym. Sporny warunek jest także zamieszczony w umowach zawartych z odbiorcami usług z wykorzystaniem wzorców umownych poprzednio znajdujących się w obrocie. Nie budzi zatem wątpliwości, że stwierdzona praktyka ograniczająca konkurencję jest nadal kontynuowana, a zatem uzasadnione jest nałożenie na AQUA SA obowiązku jej zaniechania.

W związku z powyższym orzeczono, jak w pkt I.4. sentencji decyzji.

II. Zgodnie z treścią art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli przedsiębiorca dopuścił się naruszenia zakazu określonego w art. 8, organ antymonopolowy może nałożyć w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10% przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary. Rozstrzygnięcie w przedmiocie nałożenia administracyjnej kary pieniężnej posiada więc fakultatywny charakter. Skuteczna polityka karania wymaga jednak, by w przypadku stwierdzenia stosowania przez przedsiębiorcę praktyki ograniczającej konkurencję zasadą było nakładanie kary pieniężnej⁸.

Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów nie zawiera zamkniętego katalogu przesłanek, od których uzależniana jest wysokość nakładanych na przedsiębiorców kar. Norma prawna wynikająca z art. 104 ww. ustawy stanowi jedynie, iż przy ustalaniu wysokości kar pieniężnych należy uwzględnić w szczególności okres, stopień oraz okoliczności uprzedniego naruszenia

⁸ Wyrok Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 8.11.2004 r., sygn. akt XVII Ama 81/03.

przepisów ustawy. Jest rzeczą oczywistą, iż na wysokość kary musi mieć także wpływ stopień zagrożenia lub naruszenia interesu publicznoprawnego stosowanymi praktykami ograniczającymi konkurencję. Ponadto w judykaturze wskazuje się, że w przypadku kar za stosowanie praktyk ograniczających konkurencję przesłankami które należy brać pod uwagę są: potencjał ekonomiczny przedsiębiorcy, skutki praktyki dla konkurencji lub kontrahentów, dopuszczalny poziom kary wynikający z przepisów ustawy oraz cele, jakie kara ma osiągnąć⁹. Nałożona przez organ antymonopolowa kara pieniężna powinna pełnić funkcję represyjną (tj. stanowić dolegliwość za naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej), a także prewencyjną, dyscyplinującą (tj. zapobiegać podobnym naruszeniom w przyszłości). W zależności od stopnia naruszenia przepisów ustawy, ustala się funkcję prewencyjną lub represyjną za wiodącą.

W punkcie I sentencji niniejszej decyzji organ antymonopolowy uznał za ograniczające konkurencję i naruszające zakaz, o którym mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 i 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów praktyki przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej polegające na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków poprzez narzucanie odbiorcom uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę i umów o odprowadzanie ścieków odprowadzanie ścieków oraz bezpośrednio narzucanie odbiorcom nieuczciwych warunków sprzedaży usług wodociągowych i kanalizacyjnych. Organ antymonopolowy uznał zasadność wszystkich czterech postawionych przedsiębiorcy zarzutów.

AQUA SA w 2006 roku osiągnęła przychód w wysokości 117 494 000 PLN. 10% tej kwoty, a więc maksymalna kara, jaka może zostać nałożona na przedsiębiorcę zgodnie z art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów wynosi 11 749 400 PLN.

Ustalając wymiar kary pieniężnej organ antymonopolowy wziął pod uwagę, iż stosowane przez AQUA SA praktyki ograniczające konkurencję mają charakter eksploatacyjny; polegają na wykorzystaniu posiadanej silnej pozycji rynkowej kosztem słabszych uczestników rynku, w efekcie czego zagrożony jest interes publicznoprawny. Niedozwolone działania stosowane przez przedsiębiorcę wymierzone są we wszystkich kontrahentów, z którymi Spółka zawarła umowy o zaopatrzenie w wodę i umowy o odprowadzanie ścieków odprowadzanie ścieków na podstawie wzorców umownych zawierających zakwestionowane w niniejszym postępowaniu zapisy. Nie bez znaczenia pozostaje również okoliczność, iż dużą część odbiorców Spółki stanowią konsumenci, którzy należą do najsłabszych uczestników obrotu gospodarczego. Wpływ na wysokość kary pieniężnej ma również długotrwałość stwierdzonych naruszeń. Ustalono, iż Spółka stosuje praktyki ograniczające konkurencję stwierdzone w pkt I.1., I.3. i I.4. niniejszej decyzji od blisko 3 lat. W przypadku praktyki stwierdzonej w pkt I.2. przedmiotowej decyzji ustalono zaś, że jest ona stosowana przez AQUA SA od 1994r. Nakładając karę pieniężną organ antymonopolowy uwzględnił także, iż stwierdzone naruszenia nie zostały zaprzestane.

Ustalając wymiar kary pieniężnej wzięto również pod uwagę, iż AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej dopuściła się wcześniej naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów. W Decyzji RKT-95/2006 z dnia 29.12.2006r. organ antymonopolowy uznał za ograniczającą konkurencję i naruszającą zakaz, o jakim mowa w art. 8 ust. 1 i 2 pkt 1 ww. ustawy, praktykę polegającą na nadużywaniu przez Spółkę pozycji dominującej na rynku zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków obejmującym teren miasta Bielsko – Biała poprzez bezpośrednie narzucanie nieuczciwych cen za dostawę wody i za odprowadzanie ścieków z gospodarstw domowych w okresie od dnia 01.04.2001r. W przedmiotowej decyzji stwierdzono również zaniechanie stosowania ww. praktyki z dniem 01.01.2002r. W dniu 18.01.2007r. Decyzja Nr RKT 95/2006 stała się prawomocna.

Przy ustalaniu wymiaru kary pieniężnej uwzględniono również okoliczność, iż stwierdzone praktyki ograniczające konkurencję miały ograniczony terytorialnie zasięg oddziaływania i nie spowodowały na rynku nieodwracalnych bądź trudnych do usunięcia skutków dla konkurencji. Na

⁹ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27.06.2000 r., sygn. akt I CKN 793/98.

wysokość kary wpływa również to, iż kwestionowane zachowania nie wiązały się z wyrządzeniem przez Spółkę szkód swoim kontrahentom i nie osiągnęła ona z tytułu stwierdzonych praktyk ograniczających konkurencję wymiernych korzyści finansowych.

Nakładając karę pieniężną organ antymonopolowy wziął także pod uwagę fakt, iż z treści aktualnie stosowanych przez Spółkę wzorców umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków wyeliminowane zostały postanowienia wskazane w pkt I.1., I.2. i I.3. niniejszej decyzji. Uwzględniono jednak równocześnie, że poczynione zmiany nie doprowadziły do całkowitego zaprzestania stwierdzonych praktyk ograniczających konkurencję w sytuacji, gdy część odbiorców świadczonych przez AQUA usług dostawy wody i odbioru ścieków nadal związana jest umowami zawierającymi zakwestionowane przez organ antymonopolowy w ww. punktach decyzji postanowienia. Wzięto również pod uwagę, że zmiany w treści wzorców umownych zostały dokonane jeszcze przed wszczęciem w niniejszej sprawie postępowania antymonopolowego.

Ponadto przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej wzięto pod uwagę wysokość przychodu, jaką AQUA SA osiągnęła z tytułu sprzedaży usług mających bezpośredni związek ze stwierdzonymi naruszeniami tj. tytułu usług zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków. Uwzględniono także wysokość osiągniętego przez Spółkę zysku ze sprzedaży (który w 2006 r. wyniósł 12 586 000 PLN) oraz wysokość zysku netto z całości prowadzonej działalności (który w 2006 r. wyniósł 12 428 000 PLN) (dowód: karty nr 964-965).

Organ antymonopolowy zważył także, że nałożona kara powinna służyć podkreśleniu naganności ocenianego w toku niniejszego postępowania zachowania. AQUA SA jako podmiot o wieloletnim doświadczeniu rynkowym, powinna była przewidzieć, że określając warunki umowne musi brać pod uwagę przepisy ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i że nie może w sposób bezprawny eksploatować swojej silnej pozycji rynkowej kosztem kontrahentów, w tym konsumentów. Zgodnie z art. 83 Konstytucji RP każdy ma obowiązek przestrzegania prawa Rzeczypospolitej Polskiej. Obowiązek znajomości i przestrzegania prawa ciąży tym bardziej na profesjonalnych uczestnikach obrotu rynkowego, takich jak strona niniejszego postępowania. Mając na względzie profesjonalny charakter prowadzonej przez Spółkę działalności, jak i fakt, że stosowane przez nią praktyki dotyczą szerokiego grona uczestników rynku oraz uwzględniając specyfikę i wagę świadczonych przez nią usług, należy stwierdzić, że nałożenie kary w niniejszym przypadku jest w pełni konieczne i uzasadnione.

W związku z powyższym ustalono wysokość kary na kwotę 100 000 PLN (słownie złotych: sto tysięcy). W ocenie organu antymonopolowego wymierzona kara w wysokości około 0,085% przychodu osiągniętego przez AQUA SA w 2006 r. i stanowiąca około 0,85% maksymalnego wymiaru kary przewidzianego w art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów jest adekwatna do stopnia naruszenia przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów i współmierna do możliwości finansowych Spółki. Organ antymonopolowy, kierując się potrzebą przeciwdziałania stosowaniu praktyk ograniczających konkurencję na rynku uznał, że orzeczona kara powinna stanowić dla Spółki dolegliwość, a nadto spełniać funkcję prewencyjną i dyscyplinującą tak, aby zapobiec w przyszłości naruszeniom przez AQUA SA przepisów ustawy antymonopolowej. Niniejsza kara powinna stanowić zatem przestrożę dla przedsiębiorcy na przyszłość, ale poza jej wymiarem indywidualnym trzeba podkreślić jej wymiar ogólny, funkcję odstraszającą i wychowawczą w stosunku do innych uczestników rynku.

Wobec powyższego orzeczono jak w pkt II sentencji decyzji.

Zgodnie z art. 105 ust. 4 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów karę pieniężną należy uiścić w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji. Karę należy wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000.

III. Stosownie do art. 72 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, jeżeli postępowanie

zostało wszczęte z urzędu i w jego wyniku Prezes Urzędu stwierdził naruszenie przepisów ww. ustawy, przedsiębiorca, który dopuścił się tego naruszenia, zobowiązany jest ponieść koszty postępowania. Zgodnie z art. 75 ustawy antymonopolowej, Organ Antymonopolowy rozstrzyga o kosztach, w drodze postanowienia, które może być zamieszczone w decyzji kończącej postępowanie.

Postępowanie antymonopolowe przeciwko AQUA SA z siedzibą w Bielsku – Białej zostało wszczęte z urzędu. Na podstawie ustaleń dokonanych w trakcie postępowania organ antymonopolowy w punkcie I niniejszej decyzji stwierdził naruszenie przepisów ustawy antymonopolowej uznając zasadność czterech postawionych przedsiębiorcy zarzutów. Kosztami niniejszego postępowania są dla organu antymonopolowego wydatki w wysokości 169 PLN związane z korespondencją ze skarżonym przedsiębiorcą. W związku z tym postanowiono obciążyć AQUA SA kosztami przeprowadzonego postępowania antymonopolowego w wysokości 169 PLN (słownie złotych: sto sześćdziesiąt dziewięć).

Wobec powyższego orzeczono jak w punkcie III sentencji decyzji.

Koszty niniejszego postępowania przedsiębiorca obowiązany jest wpłacić na konto Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Warszawie: NBP o/o Warszawa Nr 511010100078782231000000 w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

Na postanowienie o kosztach zawarte w punkcie III niniejszej decyzji, na podstawie art. 78 ust. 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 1 pkt 2 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296 z późn. zm.) przysługuje zażalenie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach w terminie tygodnia od dnia doręczenia.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów w związku z art. 479²⁸ § 2 Kodeksu postępowania cywilnego – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od daty jej doręczenia, za pośrednictwem Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów – Delegatury Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów w Katowicach.

DYREKTOR DELEGATURY
URZĘDU OCHRONY KONKURENCJI
I KONSUMENTÓW W KATOWICACH

Alicja Kral

Otrzymuje:

1. Adwokat
Zbigniew Wawak
Kancelaria Adwokatów
i Radców Prawnych
Gala i Wawak Sp.p.
ul. Cieszyńska 8
43-300 Bielsko – Biała

reprezentujący:
„AQUA” S.A.
ul. 1 Maja 23
43-300 Bielsko – Biała

2. a/a